

”One Love”

- Hvordan formidle Guds kjærlighet til unge i dag?

Spesialavhandling i praktisk teologi og systematisk teologi

Det Teologiske Menighetsfakultetet

AVH 504, vinteren 2009/2010

Inger Marie Ottersen

Hovedveileder: Gunnar Heiene

Biveileder: Morten Holmqvist

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	4
1.1. Åpning.....	6
1.2. Presentasjon av problemstilling.....	6
1.3. Avgrensning	8
1.4. Materiale	8
1.5. Metode og disposisjon	11
2. KJÆRLIGHET I DAG	13
2.1. Ungdom og identitet	13
2.1.1. Identitet og rolleforvirring	13
2.1.2. Intimitet og isolasjon	19
2.1.3. En lykkelig mellomfortelling?	21
2.2. Trekk i dagens kultur.....	25
2.2.1. Seksualitet og medias påvirkning.....	25
2.2.2. Kultur og fellesskap.....	28
2.2.3. Kultur og religion	30
2.2.4. Kjærligheten – den nye religionen?.....	33

3. KJÆRLIGHET I EN KRISTEN KONTEKST	34
3.1. Hva er kjærlighet?	34
3.1.1. Skapelsen	37
3.1.2. Fellesskap.....	38
3.1.3. Pakt	39
3.2. Tre ulike dimensjoner av kjærlighet; agape, eros og filia.....	40
3.2.1 Agape i Johannesbrevene.....	44
4.FORMIDLING	48
4.1. Innledning	48
4.2. Fellesskap.....	50
4.3. Autentisitet	55
4.4. En misjonar agenda.....	58
4.5. Læremesteren	61
4.6. Holistisk formidling.....	62
5 Avslutning.....	67
5.1. Oppsummering	67
5.2. Utblikk	70
6. KILDER.....	72

1. INNLEDNING

Forord

Dette har vært en spennende og lærerik prosess. Jeg har ikke gått den alene, og det er dermed mange å takke. Først og fremst, mamma & Tor og pappa & Ingunn. Takk for god støtte (!), oppmuntringer, tålmodighet, og inspirasjon. Takk for gode samtaler over middagsbordet, for all hjelp og lån av kjellerstue. Takk til veilederen min, Gunnar Heiene, som fra første stund har vist engasjement for temaet, og veiledet meg godt gjennom både opp - og nedturen. Takk også til Morten Holmqvist for gode tips og tanker, spesielt takk for hjelp i startfasen til å stake ut en retning for oppgaven. Takk til gode lesesalsvenner, som over en kaffe i kantina bidro med både motivasjon og inspirasjon. Takk til alle de flotte ungdommene jeg har blitt kjent med og fått lov til å følge. Dere inspirer meg og gir meg troen på Guds kirke. Og sist, men ikke minst, takk til Han som er kjærlighet.

”...and God may call upon us, the youth workers, to be the prophets within his church, to wake it from its modernistic slumber.”¹

¹ Jones, 2001: 11

1.1. Åpning

Det var tirsdag ettermiddag og tid for jentegruppa. Vi var 8 jenter fra fjorårets konfirmantkull og to ledere som etter konfirmanttiden, hadde møtt hverandre ukentlig. Vi var godt kjent med hverandre, og de fleste av oss turte etter hvert å si hva vi mente og følte. Nå satt vi og pratet om hva som hadde skjedd den siste uken, og den ene jenta sier plutselig:

”Pappa skal gifte seg i helgen. I Italia. Jeg er ikke invitert. Den nye dama vil ikke at jeg skal komme.”

Det ble stille. Og hun fortsetter:

”Men det er ikke så farlig. Det forholdet kommer ikke til å vare så lenge uansett. Jeg har slutta å tro på kjærligheten.”

Det ble stille igjen. Etter litt kom det forsiktig fra en av de andre jentene:

”Men hvis vi ikke kan tro på kjærligheten, lissom, hva skal vi gjøre da?”

Jeg satt med frysninger nedover ryggen. Og jeg tenkte at det er dette jeg vil bruke tida mi på. Disse ungdommene ga meg inspirasjon og glede, og utrolig mange frustrasjoner og spørsmål. Og de ga meg ideen om å skrive om dette temaet.

1.2. Presentasjon av problemstilling

Denne jenta proklamerte at hun ikke hadde tro på kjærligheten, verken fra Gud eller mennesker, fordi alle hennes erfaringer sa at kjærligheten er kortvarig og tar slutt en dag. Og hun orket ikke å bli skuffet en gang til. Hun kunne tro på godhet, men ikke ekte kjærlighet.

Stemmer dette? Har unge i dag kun hørt om en kjærlighet som er kortvarig og ikke verdt å tro på? Hva betyr kjærlighet for unge i dag?

Unge i dag lever i en kultur preget av likegyldighet, egoisme og kynisme. Begrepet kjærlighet er ”oppbrukt”, det er revet i stykker. Kjærlighet i dagens samfunn forbindes og oppleves lett som kortvarig, følelsesladd og selvisk. Betinget. Den er ikke verdt å tro på, ei heller å leve og dø for. Den er ikke rettferdig, og den varer ikke evig.

I denne kulturen står fortsatt kirken der og har et budskap å formidle. Et budskap om Kjærligheten som er sterkere enn døden, om en Kjærlighet som er rettferdig og evig. Og ubetinget. Og her - i møte mellom kirkens budskap og kulturen i dag, oppstår det en kollisjon. En mur av misforståelser!

For hva hører konfirmanten i dag når presten forteller at Gud er kjærlighet og at Han elsker deg? Hans erfaringer av kjærlighet er kanskje en kjærlighet som gikk slutt og ble bitter mellom foreldrene. Et følelsesladd, men kortvarig forhold til ei jente i klassen, og kanskje følger han realityserier på TV, som "Paradise Hotel", hvor sex og alkohol er dagligdags for deltakerne. Verden forteller ham om en betinget og seksualisert kjærlighet. Hans erfaring er at kjærligheten er kortvarig, betinget og urettferdig, den er ikke evig. Når presten da forteller om en kjærlighet fra Gud, hvorfor skal han da velge å tro på det? Hvorfor skal han leve etter det? Kjærligheten er jo ikke verdt å leve og dø for, det vet jo alle, for den er kortvarig. Den vil ta slutt en dag, som alt annet.

Som kirke i møte med unge i dagens kultur, står vi her ovenfor en utfordring. Hvordan kan vi som kirke komme med budskapet om en hellig, rettferdig Gud som *er* Kjærlighet, samtidig som samfunnet forteller at kjærligheten er kortvarig og selvisk? Hvordan nå frem med evangeliet, i dagens seksualiserte kultur og samfunn?

Kjærlighet i dagens kultur er et stort tema og med mange aspekter i seg. Jeg vil konsentrere meg om kirkens budskap om Han som er Kjærlighet i møte med unges opplevelse av kjærlighet i dagens kultur.

Jeg har formulert følgende problemstillingen for denne oppgaven:

"Hvordan formidle Guds kjærlighet til unge i dag?"

Til denne hovedproblemstillingen har jeg formulert noen underspørsmål, til hjelp og strukturering av oppgaven:

- Hva sier kulturen i dag om kjærlighet?
- Hva sier den kristne konteksten om kjærlighet og hva inneholder og betyr kjærlighet i en kristen kontekst?

- Hvordan formidle et radikalt budskap til unge i dag - ekte, troverdig og til etterfølgelse?

Dette er spørsmål som jeg har stilt meg flere ganger som ungdomsleder. Det har vært en frustrasjon å oppleve at det er en mur av misforståelser mellom kirken og kulturen i dag, og ikke minst at det er de unge det går ut over. Jeg tror forandringer i kulturen i dag påvirker den kognitive, moralske og spirituelle utviklingen til en tenåring. Og jeg stiller meg spørsmålet om hva vi som kirke gjør i møte med denne utviklingen. Denne frustrasjonen er utgangspunktet mitt og opphavet for ideen bak denne oppgaven.

1.3. Avgrensning

Jeg må gjøre en tydelig avgrensning, da dette er en oppgave innenfor en begrenset ramme og det er svært mye som kan sies om temaet. Det er blitt skrevet metervis av bøker om Guds kjærlighet, kjærlighet i en kristen kontekst og kjærlighet i en ikke-kristen kontekst. Jeg velger derfor å konsentrere meg om det dogmatiske, jeg vil ikke komme med en eksegese av utvalgte tekster, men jeg vil fokusere på det sentrale i den kristne kjærlighetstanken. Jeg velger å konsentrere meg om Johannesbrevene og hva de taler om kjærlighet. Her vil jeg fokusere på de tre greske ordene for kjærlighet som Johannesbrevene taler om; agape, eros og filia. Og jeg avgrensner meg fra konkrete homiletiske tips, homiletikkens historie, modeller og måter å formidle på. Jeg ønsker å fokusere på hvordan vi i den store sammenheng skal formidle til unge i dag. Jeg vil se på hvordan en best mulig kan nå ungdommer i dag med evangeliet, ikke bare med en god preken, men i arbeidet med ungdom, hvordan en kan bygge opp en kontakt som skaper en mulighetsbetingelse som kan formidle Guds kjærlighet.

1.4. Materiale

Jeg har valgt å dele denne avhandlingen i tre hovedkapitler (kapittel 2, 3 og 4), og materialet i denne oppgaven har jeg hovedsakelig funnet i de to disiplinene youth ministry og dogmatikken. Materialet jeg har benyttet meg av i kapittel 2 er faglitteratur innenfor youth ministry. Mye av materialet her er basert på skriftlig empiri og undersøkelser som beskriver ungdommenes situasjon. I kapittel 2 har jeg valgt å benytte meg av to primærkilder, som er særskilt relevante for min fremstilling. En av mine primærkilder her er Morten Holmqvists bok *"Jeg tror jeg er lykkelig...ung tro og hverdag."* (2007) Boken presenterer en ungdomsundersøkelse som ble gjort på norske ungdomsskoler våren 2006. Ungdommene ble

spurt om tro, hverdag og deres livsopplevelse. Holmqvist har også hentet inn fire artikkelforfattere som presenterer ulike utfordringer og muligheter for ungdomsarbeid i praksis. Dette er en bok som gir et innblikk i norske ungdommers tro og hverdag i dag, den presenterer en verden som de unge lever i og som lenge har vært vanskelig å kartlegge før denne undersøkelsen. Her får ungdommene en stemme. Det har også vært av vesentlig karakter at dette er en empirisk undersøkelse gjort på norsk ungdom, og ikke amerikanske, da mye av det skriftelige empiriske arbeidet innen youth ministry er gjort i en amerikansk kontekst. Derfor er dette en av hovedkildene jeg har hentet mitt materiale fra i arbeidet med ungdom og identitet. I tillegg til Holmqvist undersøkelse har jeg benyttet meg av Sara Savage, Sylvia Collins-Mayo, Bob Mayo og Graham Cray sitt arbeid med ungdomskulturen i boken *"Making sense of Generation Y. The world view of 15-25-year-olds."* Boken kom i 2006, og gir et godt innblikk i unges virkelighetsoppfatning og kulturen de lever i. Den er bygd på et empirisk arbeid, og er sammen med Holmqvists undersøkelse en god kilde til unges tro og hverdag i dag. Det at begge disse primærkildene er av nyere dato, har vært en viktig faktor i valget av primærkilder.

Den norske professoren i medievitenskap ved Universitetet i Bergen, Jostein Gripsrud, skrev i 2002 boken *"Mediekultur, mediesamfunn"*. Denne gir en innføring i medias makt, identitet og kultur i dag. Derfor har boken vært av betydning for denne oppgaven, og den er en av mine sekundærkilder. Det gjelder også Paul Otto Brunstads studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger som han presenterer i boken *"Ungdom og livstolkning"* fra 1998. Mye av mitt materiale som omhandler ungdom, kultur og livstolkning er hentet herfra. Jeg vil også her nevne Chap Clarks arbeid med ungdom og deres verden som han presenterer i *"Hurt. Inside the world of todays teenagers"*. Boken kom ut i 2004, og Clark gir her på mesterlig vis et dypdykk i en verden som for mange av oss har vært ukjent. I tillegg har jeg også hentet materiale fra den danske forskeren Søren Østergaard som i 2005 ga ut boken *"Generation Happy? : et studie i danske teenagers hverdagsliv, verdier og livstolkning"*. Østergaards studie har bidratt til nyttig kunnskap, om unges hverdag og ungdomskulturen generelt.

I det mer teoretisk orienterte kapitlet, kapittel 3: kjærlighet i en kristen kontekst, har jeg i hovedsak hentet materiale fra den dogmatiske disiplin. Wilfrid Stinissen har skrevet boken *"Størst av alt er kjærligheten"*, som kom ut i 2008. Den tar for seg ulike typer kjærlighet, og gir også en innføring i eros og agape. Denne boken har dermed vært en nyttig kilde i mitt

arbeid med kjærlighet i en kristen kontekst. Dette gjelder også for boken ”*Skabelse og genløsning*”, som kom ut i 1975. Forfatteren er den danske professoren ved Århus Universitet, Regin Prenter. Prenter gir i denne boken et grundig ekskurs om den bibelske kjærlighetstanke, og viser til pakten, sonofferet og skapelsen som hovedelementer i den kristne kjærlighetstanke. Jeg har også benyttet meg av Birger Olssons arbeid med Johannesbrevene som han presenterer i boken ”*Johannesbrevet*” fra 2008. Olsson kommer her med en analyse av tekster som omhandler kjærlighet som har vært av god nytte. I tillegg har jeg i dette kapitlet benyttet meg av Ceslaus Spicqs bok fra 1966, ”*Agape in the new testament*”. Denne boken gir god innsikt i den bibelske kjærlighetstanke, og tar spesielt for seg agape-kjærligheten.

Når det gjelder kapitlet om formidling, er jeg igjen mer praktisk orientert, og benytter meg der av materiale fra disiplinen youth ministry. Her danner tre fagbøker mitt utgangspunkt. Fields og Robbins ga i 2007 ut boken ”*Speaking to teenagers. How to think about, create, and deliver effective messages*”. Doug Fields er en respektert leder innen youth ministry, og Duffy Robbins er professor innen youth ministry, og i denne boken gir de en grundig innføring i formidling til ungdommer i dag. Den andre primærkilden er amerikaneren Tony Jones forfatteren bak, nemlig boken ”*Postmodern youth ministry*”. Her har han fått med seg kommentarer fra flere anerkjente forfattere innen youth ministry, bla. a Pete Ward, Brian McLaren og Brad Cecil. På en svært elegant og kreativ måte tar disse for seg den postmodernistiske kultur, og konsekvensene den gir i arbeidet med unge. Her har jeg hentet mye nyttig materiale, spesielt om ungdomskulturen. Den tredje primærkilden i kapitlet om formidling til unge i dag, er igjen Holmqvist sin bok ”*Jeg tror jeg er lykkelig... Ung tro og hverdag*”. Jeg benytter meg av denne også her, da den gir god faglig kunnskap på området, i tillegg til at den er praktisk orientert og svært relevant for min problemstilling.

Tittelen på avhandlingen, ”One Love” er hentet fra sangen ”One”, som den irske gruppen U2 skrev i 1991.

1.5. Metode og disposisjon

Jeg vil i denne oppgaven benytte meg av ulike metoder, da de ulike hovedkapitlene krever ulike metodiske grep. Jeg vil ta utgangspunkt i en hermeneutisk metode. Hermeneutikk betyr fortolkningslære, og handler om å forstå og tolke grunnlaget for menneskelig eksistens.² Jeg ønsker i denne oppgaven å tolke og forsøke å forstå grunnlaget for ungdommers eksistens og virkelighetsforståelse, og ta dette med i en drøftning av hvordan kirken kan formidle evangeliet til unge i dag. I denne sammenheng er det vesentlig å nevne min erfaring som ungdomsleder over flere år, noe som vil prege min forståelse av dagens unges virkelighetsoppfatning og livssituasjon. Dette vil naturlig nok prege mitt arbeid med materialet, og mine resonnementer på feltet, og det vil gjøre det til tider vanskelig for meg å være helt nøytral og objektiv. Jeg ser allikevel på min erfaring som positiv i denne sammenheng, da den er med på å skape engasjement og motivasjon.

Jeg vil altså ikke benytte kun én bestemt metode. Men jeg har en praktisk teologisk vinkling på det hele, da jeg ser dét som et mål i denne oppgaven. Oppgaven har en oppbygning etter praksis-teori-praksis-metoden. Også innholdet bærer preg av dette. Lenge var det den kjente teori-praksis-metoden som ble benyttet i den teologiske sammenheng, men i den senere tid har denne metoden møtt sterk kritikk. Hovedsakelig på grunn av at denne metoden forutsetter et klart skille mellom teori og praksis. Hegstad skriver at *"den praktiske teologi inntil nylig konsekvent har vært skilt ut fra det egentlige teologistudiet og plassert på et eget praktisk-teologisk seminar, preget av praktisk yrkesforberedelse for prester."*³ Amerikaneren og teologen Don S. Browning er bl.a. kjent for sin bok *"A Fundamental Practical Theology"* der han taler om en forståelse av forholdet mellom teori og praksis som er av vesens forskjell fra denne tradisjonelle teori-praksis-metoden. I motsetning til teori-praksis-modellen, taler han nettopp for en praksis-teori-praksis-modell. Denne modellen isolerer ikke den praktiske teologi fra den teoretiske teologi. Hegstad skriver her at i grunn for denne ligger en erkjennelse av at den tradisjonelle modellen er både naiv og utilfredsstillende. Til grunn for all praksis ligger visse teoretiske forestillinger og teorien forutsetter alltid også en viss forestilling om praksis, og dette er ikke alltid tematisert eller uttalt. Et viktig spørsmål å stille

² Dalland, 2001: 55

³ Hegstad, 2002: 173

seg i denne sammenheng, er hvilke praksis som korresponderer med den teologiske teori. I den praktiske teologis historie har man tre relativt tydelige paradigmer. I det *klerikale paradigme* står prestens praksis i fokus. Her blir teologien å forstå nærmest som en yrkeskunnskap for prester. Det *ekklesiale paradigme* fokuserer på kirken som helhet. Praktisk teologi er her å forstå som kirkens praksis i omfattende forstand. Og til sist, i det *samfunnsorienterte paradigme*, handler det om all praksis i forholdet mellom samfunn, kristendom og kirke. Det har blitt hevdet at både det første og det andre paradigmet har en for snever praksisforståelse, mens det samfunnsorienterte paradigmet er blitt kritisert for å være for bredt. Jeg vil si meg enig i at det klerikale paradigme er for snevert i denne sammenheng. Jeg finner det ekklesiale paradigme, og til dels det samfunnsmessige paradigme, nyttig og korresponderende med den teologiske teori i denne sammenheng. Det er her avgjørende å sette den kirkelige praksis inn i en samfunnsmessig kontekst.⁴

I kapittel 2 starter jeg med en empirisk beskrivelse av unges situasjon i dag. Jeg vil her bygge på skriftlig empiri, og vil benytte meg av spørreundersøkelser, psykologiske og sosiologiske undersøkelser, i tillegg til utviklingspsykologi. I kapittel 3 vil jeg benytte meg av en bibelteologisk metode, og velger her å fokusere på Johannesbrevene, da de taler mye om kjærlighet og Guds kjærlighet. I kapittel 4 vil jeg benytte en praktisk teologisk metode hvor jeg reflekterer over hvordan en kan formidle bibelens teologi til unge, og hvordan en kan skape et møte mellom teologien og kulturen i dag. Her vil jeg benytte meg av bøker om formidling i en videre forstand.

⁴ Hegstad, 2002: 173

2. KJÆRLIGHET I DAG

2.1. Ungdom og identitet

For å kunne skrive om kulturen i dag, og da med særlig blick på ungdomskulturen, må jeg først si litt om ungdom generelt. Hva kjennetegner en ungdom, og dens overgang til voksenlivet? Hva er forskjellen på en ungdomskultur og en "vanlig", generell kultur? Hvilke psykologiske og sosiale krefter preger en ungdom i dag? Det å finne sin egen identitet og sin plass i fellesskapet, er en søken som står sentralt i ungdomstiden. Denne prosessen er avgjørende, og har betydning både for personen, kulturen, og konteksten. Jeg vil derfor se på hva som kjennetegner ungdom og deres overgangsriter til den voksne verden for så å kunne skape et grunnlag for videre utgreiing av ungdomskulturen.

Men først, - en avklaring. Ordet ungdom er svært upresist. Det er også ordet tenåring. Hvis vi skal definere det ut i fra ungdomsskolealderen, er alderen 13-16 år. Den Norske Kirke definerer ungdom fra 15-30 år. Chap Clark derimot, som er professor ved Fuller Theological Seminary, hevder at ungdomstiden begynner i biologien og slutter i kulturen.⁵ Dette bekrefter at det er vanskelig å definere ungdom, og at det er ulike oppfatninger her. Det at ungdomstiden begynner i biologien, med puberteten, er ingen vanskelig ting å se. Men når slutter man å være ungdom? Når er man voksen? Er man blitt voksen når man er bitt myndig? Når man er etablert med familie i eget hus? Når man fyller ut sin egen selvangivelse? Eller kanskje aldri, så lenge man er ung til sinns? Clark har et poeng her, i at ungdomstiden slutter i kulturen, og at denne livsperioden dermed avsluttes ulikt for mange. Dette gjør det ikke mindre komplekst. Når jeg bruker ordet ungdom i denne oppgaven, sikter jeg til aldersgruppen 13-18 år.

2.1.1. Identitet og rolleforvirring

Identitet er et komplekst og omfattende begrep. Identitet betyr egentlig en-het eller lik-het⁶. Det handler om at vi danner oss oppfatninger og samler inntrykk fra medmennesker og media, om likheter og forskjeller mellom oss og andre mennesker. Når vi tidlig finner ut at det er forskjeller mellom gutt og jente, og at vi likner en av dem, er det en viktig og tidlig definisjon

⁵ Clark, 2001: 45

⁶ Gripsrud, 2002: 15

av oss selv. En kan hovedsakelig skille mellom to hovedtyper av identitet. Vi har vår sosiale, eller kollektive, identitet, og vi har vår personlige, individuelle identitet. De er tett bundet sammen, men det er allikevel nødvendig å gjøre et skille her. Vår sosiale identitet handler i hovedsak om den identitet vi får av andre menneskers oppfatninger av oss og av de kollektive sammenhengene vi står i. Vi plasserer ulike identiteter på hverandre, ut i fra ulike grupperinger. Til eksempel har en mann i 40-årene fra Bærum en annen kollektiv identitet enn en mann i samme alder fra Lofoten. Kollektiv identitet har vi også ut i fra kjønn, yrke, alder og interesser. I noen situasjoner blir den sosiale identiteten svært viktig for oss, som for eksempel på en fotballkamp, eller når vi møter andre nordmenn i utlandet. Den andre typen identitet er den personlige identiteten. Den handler om den oppfatningen vi finner frem til når vi spør oss selv "hvem er jeg?". Vår personlige identitet handler om hva som er enestående for oss, hva som skiller oss fra alle de andre rundt oss, og det handler om egne følelser og erfaringer. Dette er da naturlig nok et komplekst område, spesielt i ungdomsårene. Fra tidlig alder av begynner vi å definere oss selv og andre, vi leter etter likheter og ulikheter, og vi prøver å finne en plass i fellesskapet. Jakten på vår egen identitet er en svært sentral faktor i vår utvikling, og da spesielt i vår utvikling fra barn til voksen.⁷

Erik H. Erikson (1902-1994) var en tysk psykolog som spesialiserte seg på utvikling, og da spesielt på ungdoms utvikling. Han skapte en teori rundt personlighetsutvikling som i dag er kjent som *Eriksons psykososiale stadier*.^{8&9} Hans arbeid med dette er så kjent og velbrukt at hans begrep "identitetskrise", er blitt et vel kjent og brukt begrep. Han satte opp individets emosjonelle utvikling ved å dele livet inn i 8 ulike faser, hver enkelt med egne fasetypiske behov, hvor hver fase har sine utfordringer og muligheter.¹⁰ Kort sagt er fase 1 preget av konflikten mellom tillit og mistillit, fase 2 av autonomi og skam/tvil, småbarnsfasen er preget av konflikten mellom initiativ og skyldfølelse, mens skolealderfasen preges av konflikten

⁷ Gripsrud, 2002: 16

⁸ http://no.wikipedia.org/wiki/Erik_Erikson

⁹ Ulstein, 2004: 193

¹⁰ Ulstein, 2004: 193

mellom arbeidsevne og mindreverdsfølelse. Når vi kommer til fasene puberteten og ungdomstid, står konflikten mellom identitet og rolleforvirring, og mellom intimitet og isolasjon, sentralt. Dette er avgjørende faser i livet, og kunnskapen om disse fasene er viktige elementer for å prøve å komme inn på og forstå ungdomskulturen i dag.

Den femte fasen er, som sagt, puberteten hvor søken etter identitet og rolleforvirring er det sentrale. Eriksons tanke er her at puberteten er en tid hvor en prøver å finne ut hvem en er, hvor en passer inn og hva en skal gjøre i livet. Og han hevder at hvis en ikke utvikler en trygg identitet i løpet av puberteten, vil det skape rolleforvirring, noe som igjen kan skape psykiske problemer i senere alder. Tillit er derfor avgjørende i denne perioden. Dette handler også om utvikling av eget selvbilde. tenåringer sliter ofte med dette, da puberteten er en forvirrende fase hvor det skjer mye både kroppslig og emosjonelt, og det er en utvikling som både går kjapt og er forvirrende. Dette kan oppleves dramatisk, noe som igjen gjør at mange tenåringer har lavt selvbilde.¹¹

Eriksons psykososiale stadier har fått anerkjennelse og er av stor betydning for dette fagfeltet. Det er ingen tvil om viktigheten av denne teorien. Men, som det meste av all forskning, har også denne teorien møtt kritikk. Kritikken her har blant annet vært at Eriksons psykososiale stadier ikke lar den religiøse dimensjon komme til sin rett. Dette vil jeg si meg enig i. De ulike stadiene i utviklingsteorien gir ikke rom for Guds inngrepen i ungdommens liv. Det må sies i denne sammenheng at dette har å gjøre med faget teorien er utarbeidet i sammenheng med, den står innenfor psykologien og ikke innenfor det teologiske fagfelt. Allikevel vil jeg påstå at den religiøse dimensjonen er av vesentlig karakter i de unges liv, og den bør tas med i betraktning.

I søken etter egen identitet i denne forvirrende fasen, er det et annet trekk med ungdom som vi ofte kan se; nemlig overidentifikasjon. Overidentifikasjon er tenåringer som er på søken etter seg selv og et fellesskap, som identifiserer seg så sterkt med et idol eller venner, at de har et sterkt behov av å bli mest mulig lik dem. De har et behov for å vise sin tilhørighet og overidentifisering, og skiller seg dermed ofte ut fra mengden. Et karakteristisk eksempel er en ”metaller”. En metall er kledd i svarte klær, gjerne med bandlogoen på t-skjorta og skinnjakke utenpå, og mørkt langt hår. Eller en ”goth”, som også ofte har svarte klær, med

¹¹ Ulstein, 2004: 194

svart langt hår som dekker halve ansiktet.¹² En hip-hoper kjennes igjen på baggy jeans, store hettegensere, caps på hodet og skate – eller brakesko. Vi har også annen type overidentifisering, som ikke kjennes igjen på det ytre først og fremst, men som er like mye et uttrykk for ønske om tilhørighet og et fellesskap. Et eksempel her er Twilight-fan, som har eksplodert den siste tiden. Ungdommer over hele verden leser Twilight-bøkene og ser filmene, som er en serie om vampyrer, varulver og unge mennesker i en fiksjonverden, blandet med litt action og romantikk. Dette har vokst seg stort, også i Norge. Ungdommene som er Twilight-fan, møtes og prater sammen, de utveksler tolkninger og deler begeistring. De snakker samme språk. Og med det, dannes en tilhørighet og en felles interesse – et fellesskap. De er ikke like lette å kjenne igjen som en metall, men har på lik linje sine egne koder. Det er spesielt mange unge jenter som identifiserer seg med rollefigurene og skuespillerne i Twilight. Kanskje spesielt fordi det er en del romantikk i fortellingene, selv om det er fiksjon. Det å likne på et idol, skaper identifikasjon og fellesskap, det er et mål å bli mest mulig lik sine idoler. (Marilyn Manson, Slipknot, Jay-Z, Metallica, Michael Jackson.) Det er snakk om stammekultur, og ikke minst, en stammetilhørighet.

Disse stammekulturene, eller subkulturene, møtes på ulike måter og steder. Svært mange av dem har store nettverk og fellesskap over internett, på ulike nettsteder, hvor de prater sammen og deler fascinasjonen. Dette skaper en opplevelse av tilhørighet og aksept, som igjen styrker stammetilhørigheten og overidentifikasjonen. Nettsiden www.emo-corner.com er et sted hvor unge innenfor subkulturen emo møtes, prater og utveksler erfaringer. Et sitat hentet fra denne siden, av en ungdom som definerer seg som emo, sier mye om opplevelsen av tilhørighet en slik subkultur kan gi, og om hvor altoppslukende og viktig dette kan være for noen unge. Hun sier: *”But, dont judge me for being emo. Its not what I chose to be. Its just what I am.”*¹³ Dette er ikke bare noe en ”gjør”, det er noe en ”er”.

Slike stammekulturer, eller subkulturer, kan vanskelig å definere. Gjelder hevder at *”Subkulturer er grupper av mennesker som på en eller annen måte blir representert som ikke-normative og/eller marginale gjennom deres spesifikke interesser og praksiser. Gjennom hva*

¹² Austnaberg og Mæland, 2009: 206

¹³ www.emo-corner.com/what-is-emo/ lest 27mars 09

de er, hva de gjør og hvor de gjør det."¹⁴ Dette vil jeg påstå er en alt for snever definisjon. Den dekker ikke dagens subkulturers omfang og kompleksitet. En annen som har forsket på dette området, er engelskmannen Thornton. Han skrev avhandling om clubbing i England på 90-tallet, og han sier dette om subkulturer: *"Subkulturer er ofte knyttet til populærkulturens ulike medier gjennom et gjensidig samspill. Subkulturer blir formidlet og utviklet gjennom media, og media søker subkulturelle uttrykk som ressurs."*

Jostein Gripsrud skriver i sin bok *"Mediekultur, mediesamfunn"*¹⁵ at kultur kan forstås som kodefelleskap, dette kan også gjelde subkulturer. Men som Holmqvist skriver i boken *"Grensesprengende forkynnelse"*¹⁶, er ikke en subkultur en kultur med alltid tydelige grenser og koder. Vi kan ikke se på subkulturer med et instrumentelt blikk. For subkulturen, og ungdommen, er i stadig utvikling. Man kan prøve å tilregne seg kulturen, ved å høre på hiphop musikk, lage gudstjenester ut i fra den type musikk, gå i baggy jeans og lage skatemenigheter, og dermed tro at man når frem til hiphopere. Men kontekstualisering er en svært kompleks og sammensatt prosess. Et stammefellesskap er i stadig utvikling, plutselig er han du trodde var en metallner, en hiphoper. Og uansett stammefellesskap; er det en ting ungdom lett avslører og er allergiske mot, så er det falskhet. En person som ikke er ekte, som har påtatte interesser, får ikke troverdighet og respekt.

Holmqvist og Tveitereid har jobbet med prosjektet "Trosopplæring i subkulturer", og i den sammenheng har de utarbeidet et "subkulturelt credo", kanskje det nærmeste jeg vil hevde vi kommer en definisjon og en fremlegging av den komplekse subkultur.

"Vårt subkulturelle credo":

- 1. Vi tror på egne menigheter for egne subkulturer.*
- 2. Eller vi tror på egne fellesskap for egne subkulturer i etablerte menigheter.*

¹⁴ Gjelder, 2005: 1

¹⁵ Gripsrud, 2002: 115

¹⁶ Austnaberg og Mæland, 2009: 206

3. *Vi kan ikke forvente at subkulturell ungdom kommer til å bli del av våre kristne fellesskap. (Vi har ikke et eneste eksempel på at det har skjedd).*
4. *Ungdomsarbeideren må velge: Enten å innta rollen som pioner-misjonæren, å gi avkall på sitt eget og selv bli en del av subkulturen. Eller å bli stående på utsiden, i rollen som tilrettelegger.*
5. *Et subkulturelt kristent arbeid forutsetter en eller flere kristne i den aktuelle kulturen.*
6. *En ungdomsarbeider og en menighetsledelse som tilrettelegger er gull verdt. Deres rolle er først og fremst å rydde plass og albuerom i en menighet, samt å støtte de som både er kristne og subkulturelle i deres tjeneste.*
7. *Subkulturelt ungdomsarbeid krever en kreativ tumleplass. Gjerne egnede lokaler, scene, etc.*
8. *Et kristent subkulturelt arbeid trenger å utvikle en eller annen form for møte eller gudstjeneste hvor den kristne fortellingen fortelles.*
9. *Det trengs å utvikles kristne trospraksiser som fungerer i den aktuelle kulturen og som blir nye koder.*
10. *Veiledning*
11. *Forkynnelse må gjerne se ut som veiledning og samtale, som disippelpedagogikk*
12. *Subkulturer kan være ekstreme. Vi betviler at tynn og nyansert teologi, uten eksistensiell kompleksitet og enkel Jesus-radikalitet, vil fungere.*
13. *Subkulturell ungdom er vakre¹⁷*

Kulturen er altså i stadig utvikling og forandring. Dette gjør at det er vanskelig å definere kulturen, og det gjelder spesielt ungdomskultur. Jeg vil til en viss grad si meg enig med

¹⁷ Notat presentert på fagdag om subkulturer på MF, 16.10.09, av Holmqvist

Gripsrud i at kultur er kodefelleskap. Men det er samtidig mer komplisert, nettopp fordi den er i stadig utvikling og i forandring.

2.1.2. Intimitet og isolasjon

Den sjettede fasen i personlighetsutviklingen skjer i ungdomstiden og i tidlig voksen alder, og er preget av konflikten mellom intimitet og isolasjon. I utviklingen og prosessen som skjer i ungdomsårene, oppstår det også sterke emosjonelle reaksjoner. En har ikke alltid kontroll over sine egne reaksjoner, ei heller over sin kropp. En ungdom kan lett føle seg fremmed i sin egen kropp. Dette skaper forvirring, og det skaper sterke behov for å være akseptert og elsket. Ønsket om intimitet og tilhørighet er sterkt, og det er noe en ungdom kan oppleve som en konstant søken etter. Samtidig kan de i perioder oppleve angst og frykt knyttet til dette. En frykt for å elske og å bli elsket kan til tider være sterk i denne perioden. Isolasjon og behov for dette kan da være dominerende. Det oppstår dermed en konflikt mellom intimitet og isolasjon, mellom behov for å tilhøre et fellesskap eller en familie, og behovet for å finne sin egen identitet. Dette blir spesielt gjeldende fordi ungdom i en prosess der de søker sin egen identitet, må rive seg løs fra familien og dens trygge sammenheng, og de må skape sine egne nye relasjoner. Dette kan forårsake frykt og angst, forvirring og irrasjonelle reaksjoner. Det er derfor flere vil hevde, også forskere, at den aggresjon som mange tenåringer viser i ulike situasjoner, er naturlige reaksjoner som skjer i frustrasjonen over søken etter egen identitet.¹⁸

Sometimes, I'm not who I seem to be

Sometimes, I keep it all inside of me

I know I could use a friend

But how can I tell you what's in my head?

That's when I cry

I let the tears run down my face

In the darkness

Where you can't see me

And you can't ask me why.

¹⁸ Ulstein, 2004: 194

*But when you`re there
I keep my head held high
With a smile upon my face
So you don`t know my pain or what I`m going through.*

*It`s too late, you can`t help me now
It`s too late, you can`t help me now.*

Don, en skoleelev,¹⁹

Disse ordene er hentet fra en tenåring som Chap Clark snakket med og skriver om i sin bok ”*Hurt – inside the world of today`s teenagers*”²⁰. Clark skriver her om *The world beneath*. The world beneath er et begrep han bruker for å beskrive ungdommenes virkelighet og hverdag. The world beneath er en underverden som er virkeligheten og realiteten til ungdommene i dag.

Latteren er rungende, smilene er oppriktige og fnisingen kommer naturlig. Gleden er stor. Det er ingen tvil om at ungdomstiden er tiden for glede, lykke, frihet og uante muligheter. På overflaten kan dette virke som den perfekte verden. Den perfekte alderen. Den perfekte tiden. Alt ligger foran deg, du har ingen bekymringer. Men det finnes en annen side av idyllen. Under overflaten er det en verden som er preget av ensomhet, usikkerhet, frykt og mørke. Dan, denne skoleeleven, beskriver det godt i ordene over. Det er som om det ligger en egen verden under overflaten.²¹

Mye av det samme kan vi finne i Holmqvists undersøkelse ”*Jeg tror jeg er lykkelig... Ung tro og hverdag*”. Her kommer der frem at ungdommene som er spurt, ser på seg selv som lykkelige. De har det de trenger, og mer til. En sier til og med at hun har mat, klær og tak over hodet, og er derfor lykkelig. Er dermed opplevelsen av lykke bestemt av materielle goder?

¹⁹ Clark, 2004:169

²⁰ Clark, 2004

²¹ Clark, 2004: 19

Det er uansett tydelig at unge har et forhold til ordet ”lykkelig”. Det er viktig for dem å være lykkelige, det er viktig å ha et lykkelig liv. Men samtidig, kommer det også frem at de samme ungdommene har følt på ensomheten, og har erfart de tunge dagene. Det er som om det ligger en dualitet her. Det er som om de *tror* de er lykkelige. De *ønsker* å være lykkelige, slik som kulturen og samfunnet forteller dem at de skal være.

2.1.3. En lykkelig mellomfortelling?

Vi lever i et postmoderne samfunn, hvor ritene og de store fortellingene så og si er fraværende. I tidligere generasjoner var veien staket ut for deg på forhånd; var faren din fisker så ble du også fisker. Var faren din smed, overtok du smia etter far. I dag er ikke dette lengre en selvfølge. Veien er ikke ferdig lagt opp for dagens unge, de må selv finne den. Og det store spørsmålet blir da; hva skal jeg bli? Hva skal jeg gjøre? Og for å stille disse spørsmålene, må man også finne svaret på et av det mest sentrale for et hvert menneske: hvem er jeg? Som vi så over i kapittel 2.1, er ungdomsårene en konstant søken etter identitet. Man stiller seg eksistensielle spørsmål. Og dagens kultur gjør en om mulig enda mer forvirret, vil jeg påstå. Virkelighetsrammene, grensene, fortellingene, tradisjonene, holdepunktene er ikke der lengre på lik linje som for tidligere generasjoner. Man vandrer i et grenseløst terreng, i søken etter holdepunkter. (Det er vanskelig å bygge hus på sandgrunn...!)

Ungdom søker altså etter egen identitet, og etter lykke. Her ser vi at media spiller en vesentlig rolle, og er av sterk betydning og har stor påvirkningskraft. Unge i dag bruker TV, filmer, musikk, aviser, idoler, og sosiale interaktive nettverk for å skape en egen virkelighetsoppfatning, hvor lykke spiller en av hovedrollene. Både for dem selv, venner og for familien. Lykke er nesten som å regne som en grunnmur i deres virkelighetsoppfattelse. Og logikken i dette finner vi i sitatet av en av de ungdommene Savage pratet med i sitt arbeid med unges virkelighetsoppfatning. Derek sier: *”Happiness is the ideal you aim for.”*²²

Savage har kalt funnet deres på dette området for ”the happy midi-narrative”. En lykkelig mellomfortelling. Det fungerer som en beskrivelse av fortellingen til vår tids unges virkelighetsoppfatning. Den store metafortellingen er gått tapt, den store fortellingen med et endelig mål. Fortellingen til unge i dag handler heller om det som er her og nå, enn det som

²² Savage, 2006: 35

kommer i fremtiden. Samtidig er det ikke snakk om en individualistisk, liten fortelling. Den er kollektiv og sosial, selv om det er i en liten skala. Derav "mellomfortelling".²³ Ungdommens syn på og forståelse av verden og samfunnet er sekularisert og fragmentert. De har en søken etter og et håp om noe de enda ikke har nådd eller erfart.²⁴ Unge i dag trenger ikke å tro at det er en skapende kraft bak alt liv, man er heller ikke avhengige av Gud for å vise nestekjærlighet. Man kan leve godt og harmonisk uten Gud. Savage skriver i "*Making sense of generation Y*" at unge i dag dermed ikke forholder seg til den store fortellingen, men har på plass mellomfortellingen, som er mindre enn den store fortellingen, men større enn den lille individualistiske fortellingen. Ut i fra dette kan en hevde at unge i dag er fornøyde med livet, om de står i en sammenheng til Gud eller ikke. De er ikke sultne lengre, samfunnet mater dem hver dag, de er mett. De tror de er lykkelige. Og dermed spør jeg meg; hva gjør vi som kirke med dette? Hvordan møter vi denne generasjonen som opplever at de ikke har et behov for kirkens budskap?

Venner og sosiale nettverk betyr svært mye for unge, venner settes høyt og forteller mye om hvem du er. En skoleelev Chap Clark snakket med i sitt arbeid, sier det slik: "*My parents don't know me, my teacher don't know me, even my coach doesn't know me. The only people who really know me are my friends.*" -Kyle, en skoleelev.²⁵ Dette forteller oss noe om viktigheten av venner for unge i dag. Men dette utelukker ikke at unge samtidig opplever ensomhet, brutte relasjoner, stress, sterke forventninger og krav, og frykt. Dette forteller oss om opplevelsen av å være en del av den store fortellingen, Fortellingen, om universet og meningen med historien, som har gitt tidligere generasjoner mening og tilhørighet, men som nå er gått tapt. Og kanskje nettopp fordi metafortellingen er tapt, og den kollektive opplevelsen av tilhørighet til den store Fortellingen, er ensomheten og frykten for å ikke lykkes enda sterkere blant unge i dag. For som vi så, går opplevelsen av en mørk verden ("the world beneath") hos unge hånd i hånd med den lykkelige mellomfortellingen. Og da kan en jo spørre seg om denne mellomfortellingen virkelig er så lykkelig som de gjerne skal ha det til...

²³ Savage, 2006:38

²⁴ Mæland, 2009: 122

²⁵ Clark, 2004: 73

Harald Gautestad og Knut Tveitereid kaller denne generasjonen i sin artikkel ”Den bortkomne faderen”²⁶ for ”de brutte relasjoners generasjon”, og henviser da til det postmoderne samfunnets virkelighetsoppfattelse. Tittel på artikkelen er hentet fra Arne Garborgs roman ”den bortkomne faderen”, som forteller om en mann som vender tilbake til hjembygda, etter en tid ute i et meningsløst liv. Men farsgården er solgt, arven gitt bort, og han føler savnet etter faderen. ”På mange måter kan det sies at dette er en opplevelse som deles av mange dagens unge mennesker, som har blitt hjemløse og relasjonsløse nomader i et postmoderne ørkenlandskap.”²⁷ Her setter Gautestad og Tveitereid ord på et av de største og mørkeste symptomene på dagens kultur – brutte relasjoner og forvirring. Tenåringene i dag sitter hjemme og venter på sine foreldre som er opptatte med jobb og reiser. Foreldrene bruker mindre og mindre tid hjemme. Fortellingen er snudd opp-ned. Det er sønnen som venter på faren, det er sønnen som lengter etter at faren skal komme hjem. For unge i dag opplever brutte relasjoner, på flere hold. De er vokst opp med en statistikk som sier at nesten halvparten av alle ekteskap ender i skilsmisse.²⁸ De er vant til at fellesskap kan rakne, og flere og flere erfarer at foreldre har lite tid i hverdagen og er mindre tilstede. Derfor er kanskje tid og stayerevne noe av det første ungdommer i dag leter etter i en ungdomsleder, bevisst eller ubevisst. Og kanskje nettopp derfor er nettopp tid og tilstedeværelse noe av det viktigste vi kan gi ungdommene i dag.

Jeg husker godt den ettermiddagen en av foreldrene til en av ungdommene i det ungdomsarbeidet jeg var med i, kom og spurte oss lederne om hvordan sønnen hennes hadde det. Hun regnet med at vi visste det bedre enn henne. Det var vi som brukte tid sammen med ham, ikke hun eller faren. I en tid hvor tradisjoner hviskes ut, egoismen råder, grenser sprenges og fortellingen går tapt, så er det allikevel én ting som jeg er overbevist om at alltid vil stå fast; behovet for relasjon. Relasjon og fellesskap. Som kirke, som ungdomsarbeidere, må vi vise at vi vil være der. Ungdomsledere som viser at de vil prioritere ungdommene,

²⁶ http://www.brukerveiledning.no/ressurser/artikler/den_bortkomne_faderen.pdf

²⁷ http://www.brukerveiledning.no/ressurser/artikler/den_bortkomne_faderen.pdf

²⁸ <http://www.ssn.no/emner/02/02/30/skilsmisse> Statistikken viser at 25100 giftet seg i 2008, og 10200 skilte seg i 2008. Det tilsvarer en skilsmisseprosent på 40,6 %. Det er vanskelig å få eksakte tall her, da mange faktorer spiller inn. Bl.a er det ikke noen tall for de som gikk fra hverandre pga uregistrert samboerskap. Om lag 10000 barn opplevde skilsmisse i 2008, og halvparten av disse var mellom 6-12 år.

bruke tid på dem, være der for dem om det er noe, og ja – av og til ofre både tid og krefter for dem, vil bygge opp en tillit og en respekt som er avgjørende i alt ungdomsarbeid. Man må bruke tid på dem, man må *ville* bruke tid på dem.

På tross av statistikkene om brutte relasjoner og tendensene i vårt individualistiske samfunn, taler unge i dag høyt om lykke og velferd. Det er påfallende å se at både Savage`s studie og Holmqvist`s undersøkelse ”*Jeg tror jeg er lykkelig...: ung tro og hverdag*”²⁹ har funnet at unge i dag opplever at de er lykkelige og lever i harmoni. Hele 83 % sier at de er meget lykkelige eller passe lykkelige. Kun 8 % sier at de ikke er særlig lykkelige, og 4 % sier de er svært ulykkelige.³⁰ Dette står i en sammenheng med at Norge er et rikt land. Vi lever godt i Norge. Og kanskje står dette også i sterk sammenheng med medias påvirkningskraft. Vi så at unge i dag er aktive mottakere av media, og at de tolker og former budskapet inn i sine liv og livsrammer. I tillegg ser vi en enorm vekst og suksess for ulike reality-program, som viser vanlige mennesker får helte- og idolstatus over natten. Dette vitner om en lengsel og et behov for eksponering, status og anerkjennelse. Og ikke minst; lykke. En jente sa til meg at hun ville bli kjendis når hun ble stor, for da ble hun garantert lykkelig. Dette forteller om en opplevelse og forståelse av hva som gjør en lykkelig, og hva som betyr noe. Å oppleve suksess og lykke i dagens kultur, er svært viktig for mange. Det er til og med en betingelse for å leve et godt liv.

Det er en påfallende link mellom Garborgs roman og Lukas`fortelling om den bortkomne sønn. Den bibelske fortellingen om den bortkomne sønnen som vender hjem, hjem til farens åpne armer. Dette er en mye brukt fortelling i konfirmantsammenheng, og i kirkesammenheng generelt. Men om ikke den i dag ville være mer gjenkjennelig og nær dersom den handlet om den bortkomne faderen? Er Garborgs roman mer gjenkjennelig og aktuell? Jeg vil ikke påstå at svaret her er entydig ja, men det er en klar utfordring i at de store fortellingene er gått tapt. Og dette må vi som kirke forholde oss til. Vi må lytte til de unges stemme. For midt i fortellingene om brutte relasjoner, om usikkerhet, identitetsforvirring og leting etter sin plass i tilværelsen, har vi som kirke en stor mulighet til å formidle en fortelling om relasjon og kjærlighet. For tro er relasjon. Mellom Gud og oss mellom mennesker. Og tro er kjærlighet. Mellom Gud og oss mellom mennesker. Og dét er budskapet vårt, som alltid står fast.

²⁹ Holmqvist, 2007: 103

³⁰ Holmqvist, 2007: 103

2.2. Trekk i dagens kultur

I innledningen til denne avhandlingen forteller jeg om en tenåringsjente som har mistet troen på kjærligheten, nettopp på grunn av dårlige relasjonelle erfaringer. Jeg tror ikke hun er den eneste dette gjelder. Nettopp fordi vi lever i et postmoderne samfunn, preget av egoisme og individualisme. Samtidig viser undersøkelsen til Holmqvist at kjærlighet er det temaet ungdommene er mest opptatt av. Hele 81% av de spurte ungdommene svarte at kjærlighet er det temaet de er mest interessert i.³¹ Det er ikke veldig overraskende at kjærlighet er det temaet de er mest opptatt av, da de er i en periode i livet hvor dette er et av de store spørsmålene og mål i livet. Fred i verden (75%) og rettferdighet i verden (70%) var blant de seks temaene de ser på som viktigst. Dette er kanskje mer overraskende. Kjærlighet, fred og rettferdighet er altså øverst på hitlisten for hva ungdom interesserer seg for og synes er viktige temaer i dag. Ut i fra denne interessen, kan det virke som om unge i dag ikke har mistet de tradisjonelle verdiene. Kanskje det fortsatt ligger spor av tro og kjærlighet i kulturen i dag? Hva er forholdet mellom dagens unge og kjærlighet? Hva er forholdet mellom dagens generasjon og religion? Sex som tema kom på 6. plass i undersøkelsen, med 59% som svarte at dette var et interessant og viktig tema. Og i denne sammenheng er det interessant å stille seg spørsmålet; hvilken rolle spiller populærkulturen? Dette vil jeg fokusere på og se nærmere på, ved å hovedsakelig ta for meg to undersøkelser; Savage, Mayo og Cray sin undersøkelse fra 2006 om ”generasjon Y”, og Holmqvists undersøkelse ”*Jeg tror jeg er lykkelig... ung tro og hverdag*”. Begge disse empiriske undersøkelsene tar for seg tenåringer og deres verdensbilde og tro, og de konsentrerer seg om ungdommer mellom 13-20 år.³²

2.2.1. Seksualitet og medias påvirkning

Vi lever i et seksualisert samfunn. Vi trenger ikke lete lenge for å få dette bekreftet. Det som før ble sett på som privat og tilhørende det private rom, er i dag flyttet ut i offentligheten. Grensene tøyes hver dag. Her har media en viktig rolle. Aviser, nettsider, og TV spiller ofte og mye på sex. Medias påvirkning i dagens kultur er et komplekst område, da det ikke er noen tvil at media påvirker, men det er vanskelig å si hvordan denne påvirkningen skjer. Dette er et

³¹ Holmqvist, 2007: 85

³² Holmqvist, 2007

omfattende område innenfor dagens forskning, og det sier seg da selv at jeg ikke kan gå i dybden på dette her. Men jeg vil vise til noen studier og undersøkelser.

Brunstad skriver i sin bok "Ungdom og livstolkning" om medias påvirkning, og henviser her til Kåre Rørhus sin forskning på mediernes påvirkning av ungdom.³³ Rørhus har gjort en teoretisk og empirisk studie av ungdoms forhold til idoler i massemediene, og fant der et klart fokus fra mediene på mottakerens behov, motiv og valg. Mottakeren i mer kontekstuell orienterte teorier er ikke lengre forstått som en passiv tilskuer, men som en handlende og skapende aktør. Mottakeren tolker og former budskapet som mediene gir, i lys av sin verden, og på bakgrunn av erfaringer og egne opplevelser.³⁴ Det er da snakk om en helt annen makt og påvirkning som media har i dag, enn hva de hadde før, da mottakeren var mer passiv og dermed også mindre påvirkelig. Det blir da svært viktig, som Rørhus sier, å være bevisste på hva de unge blir eksponert og utsatt for. Det er også av betydning på hvilken måte innholdet samspiller med de unges forestillinger og verdssystem, behov og motiver. Rørhus hevder at mediebruk i aktiv forstand innebærer "en mental konstruksjon av mening".³⁵ Det er kulturelt betinget hvordan denne mening konstrueres, og derfor kan ikke en bestemt medie-eksponering betraktes isolert, det må ses i lys av de sosiale og kulturelle rammebetingelsene som mottakeren lever innenfor. Til eksempel her kan en musikkvideo av en rapper, oppleves som grov og meningsløs av en person, da den ikke har betydning og gjenklang i hans liv. Men for en annen kan den ha en klar betydning og funksjon, da den gir gjenklang i hans livstolkning og livsfølelse. Dette kan kanskje forklare suksessen og det sterkt økende antall i programmer som "Idol" og "X-Factor", hvor vanlige mennesker får en mulighet til å prøve lykken som artister. Dette er reality-program, hvor mottakerne er svært aktive og har en klar betydning for deltakernes rolle i programmet. Det er ingen tvil om at disse typer program har en enorm påvirkning på unge i dag, og kanskje da spesielt fordi det er lett å plassere slike reality-program i rammen av egne liv og inn i egen livstolkning. Vi har sett at det er viktig for unge å oppleve lykke, de lengter etter og ønsker lykke, og kanskje også derfor ser vi her et konkret tilfelle av mennesker som opplever dette – ihvertfall en kortvarig lykkefølelse og

³³ Brunstad, 1998: 250

³⁴ Brunstad, 1998: 250

³⁵ Brunstad, 1998: 250

underholdningsrus. Dette kan forklare medias påvirkning på dette området og denne type medias enorme utbredelse.

Ser vi på andre undersøkelser om medias påvirkning og forhold til sex, viser tall at avisen Dagbladet er den avisen som spiller mest på sex. Over en periode på 2 måneder i 2004 handlet 1/3 av stoffet på avisens førsteside om sex. VG viste til et tilsvarende tall på 1/5 i samme periode.³⁶ Sosiologen Ingunn Hegstad Ottersen gjorde en studie på utviklingen av reportasjestoffet i Det Nye fra 1991-2001. Den viser at i løpet av disse årene hadde jentebladet en firedobling av artikler som handlet om sex og kjærlighet. Dette er uttrykk for økt intimisering i samfunnet, hevder sosiologen.³⁷ Dette er en tydelig indikasjon på utviklingen i samfunnet. Grensene tøyes, det private er flyttet ut i det offentlige. Et annet eksempel på dette er den enorme eksponeringen av sex i musikkvideoer og i flere underholdningsprogrammer. Musikkkanalen MTV har spilt en vesentlig rolle her. Flere og flere artister i dag spiller bevisst på det seksuelle, da det selger godt. Også her er grensene utvidet sterkt, om ikke sprenget. Det som før ikke var lovlig å vise på norsk TV, vises nå daglig. Vi står ovenfor en utvikling som spesielt går ut over de unge. Seksualitet blir et tema for stadig yngre barn, og de blir tidligere gjort oppmerksom på og utsatt for seksuell fokusering i dagens kultur.

Undersøkelser viser også at media påvirker unges forbruk. Jenter bruker i høy grad blader som navigatører på motemarkedet, mens gutter blir påvirket av TV. Dette viser Holmqvists undersøkelse.³⁸ Denne undersøkelsen viser unges relativt høye månedlige forbruk. Av de ungdomsskoleelevene som Holmqvist spurte, svarte 37% at de har 200-500 kroner å bruke på seg selv i måneden. Hele 20% av de spurte har mellom 500-1000 kroner i måneden.³⁹ Det er vanskelig å komme med endelige tall i denne sammenheng, som står uten forbehold, men disse tallene er en indikator på at unge i ungdomsskolealder i dag har et relativt høyt forbruk. De blir sterkt påvirket av media, også når det gjelder hva de skal bruke pengene på.

³⁶ Ottosen, 2005: 32

³⁷ Ottosen, 2005: 33

³⁸ Holmqvist, 2007: 48

³⁹ Holmqvist, 2007: 46

2.2.2. Kultur og fellesskap

”Ingen kan isolere seg fra resten av verden”. Dette konstaterer den polsk-engelske sosiologen Zygmunt Bauman i boken *”Det beleirede samfunn”*.⁴⁰ Det ble tydelig at dette har endret seg etter 11. september 2001, skriver Baumann. Det er mange ulike teorier og tanker om hvor mye og hvordan globaliseringen og teknologiens inntog har betydning på unge i dag.

Det er snakk om en historisk samfunnsutvikling som gjør at vi, unge som gamle, må tenke nytt om og forholde oss annerledes til fellesskap. Tidligere var en direkte kontakt mellom mennesker kjennetegnet for fellesskap. Den fysiske avstanden mellom menneskene var avgjørende, da den kunne hindre fellesskap og kommunikasjon. Grensene for fellesskap ga seg dermed mye selv. I dag derimot, vokser unge opp med at avstand er ingen hindring. Man er tilgjengelig til en hver tid. Internett og mobiltelefonen har gjort sitt til at avstand ikke lenger er et hinder. Man er alltid *på*. Et fellesskap kan like gjerne være mellom to som chatter på nettet, og ikke ansikt til ansikt.

For bare noen få år siden kom Facebook. Facebook hadde en ekstrem vekst i Norge i løpet av vinteren 2008. Tall viser at fra 3. desember 2008 til 3. november 2009 har det vært en vekst i antall brukere på hele 46,4 %. Per 3. november 2009 har hele 2,1 mill nordmenn sin profil på Facebook.⁴¹ Facebook har invadert de fleste hjem, og det er blitt mer enn kun et ungdoms-fenomen. Facebook brukes for å kontakte venner og kjente, chatte og holde seg oppdatert på *”sosiale-nyheter”*. Det brukes av potensielle arbeidsgivere i forkant av jobbintervjuer, og politiet bruker facebook i etterforskningen og i nettverksarbeid. Og det brukes av unge, voksne og eldre.

”Facebook-generasjonen er et eneste stort paradoks. Vi forsøker å synes og selge oss selv for enhver pris, men vi aner ikke hvem vi er. Vi har rett og slett ikke tid til å finne det ut.” Dette er Jon Niklas Rønning sine ord. Han er mest kjent fra humorduoen Bye & Rønning, som komiker. Men høsten 2009 kom boken *”Facebook-generasjonen – eller da alle skulle bli noe i media”* ut, og Rønning er forfatteren. I denne sammenheng gjorde Aftenposten et intervju med han. Boken handler om generasjonen som var unge på 90-tallet, da ironien så dagens lys

⁴⁰ Skårhøj og Østergaard, 2005: 130

⁴¹ <http://www.synlighet.no/facebook/statistikk-antall-brukere/>

og mobilen kom i alles hender. I dag holder disse til på facebook. Eller på Twitter. De holder til et sted hvor de er *på*, og hvor de blir *sett*. ”*Det som kjennetegner facebook-generasjonen er at de er på hele tiden. Alle vil bli kjendiser. Mange finnes ikke opptatt av hva de blir kjent for, bare de blir kjent. Det gjør at folk blir veldig selvopptatt og veldig overfladisk. Man har 1200 venner på Facebook, men ingen å drikke kaffe med, liksom*”, sier Rønning.

Dette vil jeg påstå er en god beskrivelse av situasjonen blant unge i dag, det forteller om det daglige jaget og presset unge har i hverdagen. Man må være *på*, man må være oppdatert til enhver tid.

Videre sier Rønning at han ser på dette som et problem. ”*Jeg mener helt alvorlig at det er det. Jeg sliter med dette selv. Det er jo ikke fred å få, det skal twitres og chattes og profileres døgnet rundt. Vi er en generasjon som står timevis i kø for å kunne entre hippe utesteder vi ikke engang vil inn på. Vi er på ville veier.*”

Det er her snakk om en generasjon som ser på tilgjengelighet som en nødvendighet, som naturlig og selvfølgelig. De færreste lever en dag uten internett og facebook. Dette preger virkelighetsoppfatningen, verdensbildet og selvbildet. Skårhøj og Østergaard spurte danske ungdommer i sin undersøkelse om bruk av media, og tallene viser at TV og media er et ”must” for ungdommene. Hele 63 % ser TV hver dag, og 27 % ser TV flere ganger i uken. Det vil si at 90 % av alle ungdommene de spurte ser svært ofte på TV.⁴²

På spørsmålet om hva som må endres for Facebook-generasjonen, svarer han konkret. ”*Vi må lære oss å dra ut stikkontakten. Søke stillhet og ro innimellom. Jeg foreslår en mental faste.*”⁴³

Rønning har mange gode poeng. Vi jager etter å bli sett, og vi prøver å selge oss frem, samtidig som vi ikke aner hvem vi er. Østergaard spurte i intervjuet sitt om ungdommene noen gang opplevde stillhet, når de for eksempel var hjemme. En av guttene svarte da: ”*Nej, det er nok sket nogle gange, men normalt er det alltid tændt for noget. Nu bor jeg i et ret stille kvarter, så man bliver ligesom lidt nødt til at sætte noget på – for ellers bliver der bare alt for*

⁴² Østergaard, 2005; 37

⁴³ ”Hul, men i alle fall kjent”; http://www.aftenposten.no/kul_und/litteratur/article3339119.ece

stille.”⁴⁴ Dette forteller oss mye om unges opplevelse av stillhet og avkobling i dag. I en kultur og i et samfunn hvor en alltid er *på*, hvor man er tilgjengelig 24 timer i døgnet, er stillhet og utilgjengelighet mer viktig enn noen gang.

Det er de som mener at kirken bør bruke facebook og liknende nettfellesskaper i sitt arbeid med unge. En av disse er den danske teologen og forskeren Peter Fischer-Nielsen. Han mener at ”menigheter må bli mer aktive på internett for å nå bredere ut.”⁴⁵ Jeg kan forstå hans tanke, men er ikke overbevist om at dette er løsningen. Fellesskap over nett kan aldri erstatte virkelige fellesskap og ekte relasjoner. Det er der kirken bør legge sitt fokus.

2.2.3. Kultur og religion

I boken ”Making sense of generation Y” har en gruppe forskere sett på ungdomsgruppen 15-25 år, og forsket på denne gruppen som de kaller generasjon Y. Kort sagt kan vi si at denne gruppen, eller generasjonen, kjennes ved at de er relasjonsorientert og teknologisk orientert. Savage skriver i sin bok at generasjon Y, som også er kjent som ”Millennial Generation”, er de født i 1982 og senere.⁴⁶ Denne generasjonen er vokst opp i et høyteknologisk og globalisert samfunn. Og dette er denne gruppen preget av. Men denne unge generasjonen er samtidig fellesskapsorienterte, familiekjære, og verdsetter relasjoner. Derav relasjonsorientert og teknologisk orientert.

Savage har funnet at det er lite som tyder på at religion er noe som preger hverdagen til unge i dag. Det er kun når en krise inntreffer, når behovet for noe større kommer, unge praktiserer tro.⁴⁷ Selv om dette er en undersøkelse gjort i England og på britiske ungdommer, stemmer dette overens med det Holmqvist har funnet i sin undersøkelse. Han spurte ungdommene om hvor ofte de går på gudstjeneste eller et kristent møte, og svaret var kanskje ikke overraskende

⁴⁴ Østergaard, 2005: 38

⁴⁵ <http://www.vl.no/kristenliv/article4681948.ece>

⁴⁶ Savage, 2006: 7

⁴⁷ Savage, 2006: 20

men allikevel oppsiktsvekkende. Hele 55% går aldri eller sjeldent til gudstjeneste, og 31% kommer kun til høytidene.⁴⁸

”Mind the gap” hører vi over høytaleranlegget når vi tar undergrunnsbanen i London. På hver holdestasjon hører vi ”Mind the gap!” Robert Muthiah skriver i sin artikkel *”Christian practices, congregational leadership, and the priesthood of all believers”* at det alt for ofte er en avstand, et tilsvarende gap, mellom teologien og våre liv. Vi kjemper med å holde sammen teologien og praksisen.⁴⁹ Men samtidig, det å praktisere tro er ikke ukjent for unge i dag. Holmqvist skriver at unge i dag er tolerante overfor alle religioner, men vegrer seg mot troens ekstremutslag i form av for sterke overtydninger eller for tydelig praktisering av tro. Det å praktisere tro er greit, så lenge det ikke går over en viss grense. Mange er redd for å være annerledes, skille seg ut innenfor sin gruppe. Unge i dag vokser opp i flerkulturelle miljø, de har ofte både kristne, muslimer og hinduer på sine skoler. Dette gjør at religion og praktisering av tro og ritualer ikke er ukjent for dem. Tvert i mot. De er vant til at ei venninne faster siden det er ramadan, eller at en kamerat følger faste bønnetider. Det viser seg altså at det å tro ikke er noe fremmed. Men det å *tro* på Gud for en tenåring i dag er noe helt annet enn å *praktisere* sin tro. I Holmqvists undersøkelse kommer det frem at 59% av de spurte sier at de tilhører kristendommen, og 43% av ungdommene i undersøkelsen sier at de tror på Gud.⁵⁰ Det er altså over halvparten som sier at de er kristne, samtidig som vi så over at hele 55% går sjeldent eller aldri til gudstjeneste. Det er noe som ikke henger sammen her. Det kan virke som om de gjerne vil prate om troen og definere seg som kristne, men de vegrer seg for å praktisere den. De tar ikke troen med videre ut i skolen eller hjem, det blir kun et personlig anliggende. Dette stemmer overens med min erfaring som ungdomsleder. Jeg vet ikke hvor mange samtaler jeg har hatt med ungdommer og spesielt fjorårets konfirmanter om tro og Jesus. De bekjenner seg som kristne, leser gjerne i Bibelen, og tar i mot nattverd. Men samtidig vet jeg ikke hvor mange ganger de samme ungdommene har snakket om helgefyll, festing med diverse rus, tilfeldig sex, nasking, baksnakking og lyving. Dette er hverdagen deres. Og jeg roper ut ”Mind the gap!”

⁴⁸ Holmqvist, 2007: 73

⁴⁹ Muthia, 2009

⁵⁰ Holmqvist, 2007:54 & 51

Min erfaring med ungdomsarbeid i dagens pluralistiske kultur er altså at konfirmanten gjerne kan si at han tror på Gud, men han tar ikke med Gud i hverdagen sin. Med unntak om det skjer noe helt spesielt. Det er et gap mellom teologien og praksisen. En av de mange britiske ungdommene som ble spurt i undersøkelsen til Savage, setter ord på dette:

"Do you believe in God?"

Yes.

Do you believe in a God who can change the course of events on earth?

*No, just the ordinary one."*⁵¹

Det å tro på Gud er "allment" og "normalt". Det er greit å tro på Gud, men *just the ordinary one*. Det å tro på en Gud som kan forandre liv og er allmektig, kan lett ses på som fanatisk. Og da spør jeg; hvordan kan vi som kirke lage en møtebetingelse for kilden og tørsten? Hvordan kan vi som kirke vekke denne generasjonen til å praktisere sin tro? Det er som om vi har med å gjøre en generasjon som er falt i søvn av modernismen. Den trenger å vekkes.

⁵¹ Savage, 2006: 20

2.2.4. Kjærligheten – den nye religionen?

Har kjærligheten blitt religion i den seksualiserte verden? Dette spørsmålet stiller sosiologene Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheim seg. Og det er et viktig spørsmål å stille. For, som jeg har nevnt over, er samfunnet preget av individualismen og kulturen er fragmentert.

Tradisjonene er svekket, og religionen har nesten forsvunnet i folks bevissthet. Vi har sett at det ikke er uvanlig at en tenåring sier han tror på Gud, men lever ikke denne troen ut i praksis. Dette forteller om en konsumer-mentalitet nå også rundt religion. Det å tro på Gud er et valg, nesten som å shoppe. Hvis det å tro fungerer for deg, fint. Hvis ikke, dropp det.⁵² Religion er blitt noe man ”benytter seg av” etter behov, i kriser og vanskelige tider. Alt er fragmentert, tradisjonene og ritene hviskes ut. Våre liv formes ikke lenger av sosial klasse og kampen for å overleve, snarere av behovet for å finne ut hvem vi er og hvor vi skal.⁵³

Det interessante i denne sammenheng er hva Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheim ser som resultat av denne samfunnsutviklingen. Jeg har tidligere nevnt Chap Clarks tanker om ungdommenes *world beneath*. Han skriver om at ungdommer lever et tilsynelatende lykkelig liv, men under overflaten runger tomheten og ensomheten. Dette er også noe av det Beck og Beck-Gernsheim har funnet. De uttrykker det slik:

*”I tomhetens ruiner kan vi se sporene til et nytt lite utopia, skreddersydd for å dekke individuelle behov. Meningen i det postkristne samfunn har fått kjærligheten som fundament. Kjærlighet står det på våre bannere, og slagordet rommer løfter om nytelse og nærhet. Men programmet er naivt, for i den virkelige verden vendes det lett til ensomhet og samlivsbrudd.”*⁵⁴

Vi lever i en fragmentert verden hvor stresset er konstant og tempoet høyt. Ingenting er fast eller sikkert. Og i denne verden blir kjærligheten det punkt som gir livet mening. Dette gjør at kjærligheten står sentralt, om ikke helt i sentrum. Men er den ubetinget? Er den ekte? Pedersen skriver at kjærligheten finnes bare i førsteperson entall, på samme måte som sannhet, moral, og autenticitet, og at den har ett hovedkrav: aldri kompromisse. En må være

⁵² Savage, 2006: 21

⁵³ Pedersen, 2005: 29

⁵⁴ Pedersen, 2005: 29

tro bare mot følelser. Og dermed kan all smerte derfor påføres den andre under kjærlighetens banner. Det blir en "alt-er-lov-mentalitet", så lenge der skjer i kjærlighetens navn. Dermed gir kampen for kjærligheten alle handlinger legitimitet. Og en vil ikke "finne seg selv", sin identitet eller realisere seg selv, der hvor kjærligheten mangler. Denne jakten, dette ønsket og håpet om kjærlighet, skaper en religiøs tro. Det er blitt noe en kan klamre seg til.

Men hva slags kjærlighet er dette? Denne type kjærlighet er blitt som en religiøs tro i dagens samfunn, men den finner ikke sitt motstykke i atferd. (!) Det er som om teori og praksis ikke går sammen, som om det er et stort gap mellom tanke og virkelighet. Mind the gap! Dette er igjen med på å vitne om en lite praktiserende tro hos dagens unge, men som samtidig betyr mye og er viktig for dem. Men det går en grense, man vil ikke praktisere det en tror og tenker. Det blir sett på som fanatisk. Det er lett og rett å tale høyt og flott om kjærligheten, og viktigheten av den, men det individualistiske samfunnet lurer en inn i en felle som er egosentrisk og betinget, preget av ensomhet og samlivsbrudd. Kirkens oppgave i dette må være å prøve å finne en måte der kilde og tørst kan møtes, så kjærligheten ikke bare blir en ny, tom og egoistisk religion, men det som binder oss sammen, og skaper fellesskap mellom Gud og mennesket.

3. KJÆRLIGHET I EN KRISTEN KONTEKST

3.1. Hva er kjærlighet?

Kjærlighet er et stort tema som opptar oss alle. Vi lengter alle etter å bli elsket, og å elske. Det er et grunnleggende behov i mennesket. Og vi har alle ulike meninger og oppfatninger av hva kjærlighet er. Vi bærer alle med oss ulike erfaringer av kjærlighet, og det er med på å gjøre temaet "kjærlighet" så komplekst og stort. Og mange har uttalt seg og skrevet mye om dette temaet. Vi har sett at kulturen og samfunnet i dag forteller oss mye om hva kjærligheten kan være; kortvarig, betinget og egoistisk. Det verden i dag formidler om kjærlighet, er oftest noe totalt annerledes enn det Jesu lære sier om kjærlighet. Eller det Paulus proklamerer i sin lovsang til kjærligheten;

”Kjærligheten er tålmodig, kjærligheten er velvillig,

den misunner ikke, skryter ikke, er ikke hovmodig.

Kjærligheten krenker ikke, søker ikke sitt eget,

er ikke oppfarende og glemmer ikke på det onde.

Den gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten.

Kjærligheten utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt.

Kjærligheten tar aldri slutt.”⁵⁵

Dette står i sterk kontrast til den kjærligheten vi kan finne i samfunnet i dag. Det er som natt og dag. Forvirringen er total. Den er blitt så sterk at det er flere som har ønsket å avskaffe ordet ”kjærlighet”. Man vil prøve å erstatte ordet med andre termer. Men problemet blir at det ikke finnes et ord som kan uttrykke kjærlighetens mange aspekter.⁵⁶

Det finnes de som hevder at ekte kjærlighet er den normative kjærligheten. Det finnes de som hevder at kjærligheten rettferdiggjør og gir retning og svar på alle etiske spørsmål i forhold til seksualetikk, nettopp ved å hevde at alle relasjoner og aktiviteter er gode, så lenge de formidler og gjøres i kjærlighet. Jeg er ikke av denne oppfatningen. Jeg vil heller påstå, som Farley skriver i sin bok ”Just love”: *”Love is the problem in ethics, not the solution.”⁵⁷* For, som vi alle vet, er ikke all vår kjærlighet god, selv om det er kjærlighet. Det finnes klok kjærlighet og ikke fullt så klok kjærlighet, god og ikke-god kjærlighet, romantisk, vennskaplig og seksuell kjærlighet, ekte kjærlighet og ødelagt kjærlighet. Det store spørsmålet blir dermed; hva er en rett, god og ekte kjærlighet?⁵⁸

Jeg ble en gang spurt om å holde en andakt på en ungdomsklubb. Det var flere konfirmanter og andre ungdomsskoleelever der. Jeg spurte hovedlederen om jeg skulle tale over et spesielt

⁵⁵ 1 Kor 13, 4-8a

⁵⁶ Stinissen, 2008: 25

⁵⁷ Farley, 2008: 196

⁵⁸ Farley, 2008: 197

tema, eller en gitt bibeltekst. Svaret jeg fikk var; ”Nei, du kan tale om hva du vil. Bare det ikke er om Guds kjærlighet og at Han elsker oss. For det vet ungdommene.” Jeg fikk sjokk. Vet de virkelig det? Er Guds kjærlighet et tema som er ”oppbrukt” og uaktuelt? Vet de virkelig så godt at de er elsket at de ikke trenger å høre det igjen? Jeg er ikke overbevist om dette. Jeg er derimot overbevist om at vi, uansett alder, aldri kan høre nok om budskapet om Gud og Hans kjærlighet. Jeg er heller redd for at vi i dag er mer preget av ”kulturens kjærlighet” enn Guds kjærlighet, og at vi har lett for å sammenlikne disse to. Og i verste fall forveksle dem og lage oss et galt bilde av Gud. For når vi gjør det, blir vi blinde for kjærlighetens opphav og dens dype kjærlighet til oss.

Jeg vil se nærmere på dette, hva kjærlighet er i en kristen kontekst. Jeg vil prøve å holde det kulturelle utenfor, og se på hva den kristne dogmatikken og Bibelen formidler. Flere har hevdet at kristendommen er ”kjærlighetens religion”. Men hva innebærer dette? Jeg tror August Adam berører det sentrale når han sier: *”Vi kan ikke si noe større og vakrere om Gud enn ”Gud er kjærlighet” (1. Joh 4, 16). Og vi kan ikke si noe større og vakrere om kjærligheten enn: ”Kjærligheten springer ut fra Gud”.*⁵⁹

Apostelen Johannes sier at Gud er kjærlighet. Kjærlighet er altså Guds identitet, Hans vesen, Men hvem er det da Gud elsker? Og hva innebærer denne kjærligheten? Dette er komplisert og over menneskelig fatteevne. Paulus skriver i sitt brev til Efeserne; *”Må dere sammen med alle de hellige bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden, ja, kjenne Kristi kjærlighet, som overgår all kunnskap.”*⁶⁰ Her kommer det tydelig frem at Guds kjærlighet er så stor og altomfattende, at det overgår vår fornuft og all vår kunnskap. Det er for stort til å forstå og for stort til å sette på formel. Jeg kan ikke forklare det fullt ut, og jeg kan ikke sette opp en formel som gir svar på alt. Men jeg vil si litt om hva Bibelen og dogmatikken sier om Guds kjærlighet.

⁵⁹ August Adam, *Der Primat der Liebe*, Butzon & Bercker, Kevelaer, 1940: 197

⁶⁰ Ef 3. 18-19a

3.1.1. Skapelsen

Guds kjærlighet vises for det første ved at Han har gitt liv til alt som lever. I Den Nikenske trosbekjennelsen lyder det slik: *”Vi tror på én Gud, den allmektige Far, som har skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig.”*⁶¹ Den apostoliske bekjennelsen sier om Gud at Han er *”himmelens og jordens skaper”*.⁶² Det kommer altså her tydelig frem at Gud er skaper av alle ting, også mennesket og dets legeme og sjel. Bekjennelsesskriftene er grunnfestet og forankret i Bibelen. Ordet å skape betyr *”å gjøre av ingenting”*⁶³, det er snakk om å frembringe liv der det ikke er liv. Der det er ingenting. Gud lagde kosmos ut av kaos.

Noen hevder at Gud er en Gud som skapte jorden en gang, men trakk seg tilbake etterpå og overlot verden til sin egen utvikling. Dette er deisme.⁶⁴ Men går vi til Bibelen og Hans Ord møter vi derimot en Gud som er nær sitt skaperverk. Der kan vi lese om en Gud som ikke har trukket seg tilbake, for Han har kjærlighet til det skapte. Allerede i skapelsesberetningen finner vi sterke spor av Guds kjærlighet. Det står i 1Mos 2, 7 at *”Herren Gud formet mannen av jord fra marken og blåste livspust inn i hans nese, så mannen ble til en levende skapning”*. Og videre står det i vers 26: *”Da sa Gud: «La oss skape mennesker i vårt bilde, som et avbilde av oss! De skal råde over fiskene i havet og fuglene under himmelen, over feet og alle ville dyr og alt krypet som det kryr av på jorden.»* **27** *Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem.* **28** *Gud velsignet dem og sa til dem: «Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere! Dere skal råde over fiskene i havet og fuglene under himmelen og alle dyr som det kryr av på jorden!»*. Det er her det hele begynner. Gud skaper oss mennesker ved at Han blåser sin livspust inn i oss, så vi kan puste og ånde. Leve. Han skaper liv. Og Han skaper i kjærlighet. Når vi leser videre i Bibelen blir det tydelig i Det nye testamentet at Guds ånd er Den Hellige Ånd. Det blir dermed her snakk om en gave vi mennesker mottok i skapelsen. Pave Benedikt sier det slik: *”Kjærlighet, på gresk agape, på latin caritas, betyr ikke i første rekke kjærlighetshandlingen eller den høystemte følelsen, men den åndelige gaven, Guds kjærlighet som Den Hellige Ånd*

⁶¹ Mæland, 2000: 18

⁶² Mæland, 2000: 15

⁶³ Rustan Skaar, 1994: 31

⁶⁴ Rustan Skaar, 1994: 31

*utgyder i menneskers hjerte, og som i sin tur driver det til å gi seg til Gud og til nesten”.*⁶⁵
Kjærligheten blir dermed en gave, en fødsels gave, som er gitt oss alle av Gud i skapelsen.

Augustin definerte kjærligheten slik: *”Jeg elsker, jeg vil at du skal være. (Amo, volo ut sis).”*⁶⁶ Å elske er å si et fundamentalt ”ja” til den andre. Det er å se at den andre er ”god”, og bekrefte dette. Man er glad for at den andre er til. Og ved å si at Gud er Skaper av mennesket, sier vi at han uttaler et slikt ”ja” til mennesket. Han sier til alle sine skapninger, til alle sine barn: *”Jeg vil at du skal være”.*

3.1.2. Fellesskap

Deretter, for det andre, viser Guds kjærlighet seg ved at Han ønsker fellesskap med det ypperste av det Han har skapt; mennesket. Gud ønsker samfunn med mennesket. Da Gud skapte Adam og Eva, skapte Han dem i fellesskap med seg selv og med hverandre. Han hadde fellesskap og samfunn med mennesket i Edens have, helt til mennesket brøt dette fellesskapet med å la seg friste av den onde og kunnskapens tre. Da ble det nære fellesskapet brutt, av mennesket. Men det aller største uttrykket for Guds kjærlighet er at Han sendte sin eneste Sønn, og lot Han gå i døden, for at vi mennesker skulle få evig liv. På denne måten rettet Gud opp igjen det brutte forholdet mellom mennesket og Gud, så vi igjen kan leve i fellesskap med Ham. Gud ofret sin Sønn for verden som hadde vendt Ham ryggen. Johannes sier det slik i sitt 1. brev: *”Ja, dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder.”*⁶⁷

Guds frelsesgjerning er kjernen i kristendommen, det er grunnmuren for kristen tro. Gud ble menneske, og døde for våre synder på et kors. I CA 3 leser vi: *”Like ens lærer de at Ordet, det er Guds Sønn, har tatt på seg menneskelig natur i den velsignede jomfru Marias liv slik at de to naturer, den guddommelige og den menneskelige, er uatskillelig sammenbundet i personens enhet, én Kristus, sann Gud og sant menneske, født av jomfru Maria, som i sannhet har lidet, er korsfestet, død og begravet, for at han skulle forlike Faderen med oss og være et*

⁶⁵ Stinissen, 2008: 27. Stinissen refererer her til Pave bendicts Tale ved Angelus, 25 sept 2005.

⁶⁶ Stinissen, 2008: 57

⁶⁷ 1 Joh 4, 10

offer, ikke bare for arveskylden, men også for alle menneskenes gjerningssynder."⁶⁸ Denne bekjennelsen fra oldkirken forteller om Gud som er fra evighet av, og som ble menneske av kjøtt og blod ved Jesus Kristus. Den guddommelige natur tok på seg menneskelig natur. Dette betegnes som inkarnasjonen, som er sentral i den bibelske kjærlighetstanke da den er avgjørende for Guds frelsesplan for oss mennesker. Gud ble menneske, og gikk i døden for oss. Det er kjærlighet.

Flere har hevdet at dette at Jesus faktisk døde er et tydelig bevis på en svak Gud. Med Gud døde da all troverdighet og guddommelighet med Han. For det gir uttrykk for en maktesløs og svak Gud. For hvis Han kunne frelse alle, slik som Han sa, hvorfor reddet Han ikke seg selv?

Luther gir her et klart svar. Han hevdet at all ekte teologi er korsets teologi, *theologia crucis*. Med det mener han at Gud og Hans sannhet er ikke å finne i fornuften og i det maktfulle, slik som Luther fant hos skolastikerne og humanistene. Guds herlighet og sannheten finner vi i det motsatte, i det som vi mennesker ser på som svakt, nemlig i korset. Det er i korset vi virkelig kan ane Guds kraft og kjærlighet.⁶⁹ Det er Guds frelsesgjerning som taler fullt ut om kjærligheten og sannheten.

3.1.3. Pakt

Det gamle testamentet taler mye om kjærlighet. Her betegner אהבה de tre dimensjonene elskov (eros), vennskap (filia) og kjærligheten mellom Gud og Hans folk (agape). Hovedelementet bak denne gammeltestamentlige kjærlighetstanken er pakten. Pakten står sentralt i gammeltestamentlig og bibelsk kjærlighetstanke. Vi har flere tekster som taler om dette, blant annet kan vi lese i 5Mos 6, 4-5: *"Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én. Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt. Disse ord og bud som jeg gir deg i dag, skal du bevare i ditt hjerte."* Og videre står det i kap 7, 12-13: *"Dersom dere er lydige mot disse bud og legger vinn på å leve etter dem, vil Herren din Gud holde fast ved sin miskunn og den pakt som han sluttet med dine fedre og bekreftet med ed. Han vil elske deg og velsigne deg og øke din ætt. Han vil velsigne dine barn og din grøde, ditt korn, din most og din olje, avkommet av ditt storfe og tilveksten til ditt småfe, i det landet som han med*

⁶⁸ Mæland, 2000: 30

⁶⁹ Sannes, 2008: 49

ed lovte dine fedre å gi deg.” Prenter skriver i sin bok ”Skabelse og genløsning” at pakten er uttrykk for sjelens samliv.⁷⁰ Livet er ikke et privateie, men det er noe en deler og har felles med andre. Først og fremst deler man livet med slekten, og deretter de andre en har en pakt med. Kjærligheten er ikke en overfladisk følsomhet, den er identisk med freden. Viljens enhet.⁷¹ Og det er kun med dette i bakgrunn en kan forstå enheten i alle de tre dimensjonene av kjærligheten. Tekstene i 5 Mos gir tydelig uttrykk for enheten som ligger i pakten, pakten Gud har gjort med mennesket. Det rikeste uttrykk, skriver Prenter, for kjærligheten er derfor Jahves kjærlighet til paktsfolket.⁷²

Kjærligheten mellom Gud og mennesket er en enhet som ingen kan bryte, da den er i Jesus Kristus. Dette kommer frem i Paulus brev til Romerne, kap 8, 35-39: ”*Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød, angst, forfølgelse, sult, nakenhet, fare eller sverd? Som det står skrevet: For din skyld drepes vi dagen lang, vi regnes som slaktesauer.(...) For jeg er viss på at verken død eller liv, verken engler eller krefter, verken det som nå er, eller det som kommer, eller noen makt, verken det som er i det høye eller i det dype, eller noen annen skapning, skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.*” Det er ingen skilsmisse som kan bryte denne pakten, nettopp fordi den er grunnlagt på Jesu offerdød. Paulus skriver det slik i hans brev til Romerne kap 8, 5: ”*Men Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere.*” Derfor er kjærligheten grunnmuren, opphavet, livets fullendelse. Han skriver til og med at alt annet skal forgå, og kun troen, håpet og kjærligheten står igjen. Men størst blant dem er kjærligheten.^{73 74}

3.2. Tre ulike dimensjoner av kjærlighet; agape, eros og filia

Denne sannheten om Gud og Hans kjærlighet kan vi lese om i Det Nye Testamentet, og da spesielt Johannesbrevene. Der står det mye om både menneskelig kjærlighet, og Guds kjærlighet. Tidlig i brevene får vi presentert kjærlighets-tanken, og da kanskje ikke minst den

⁷⁰ Prenter, 1975: 543

⁷¹ Prenter, 1975: 543

⁷² Prenter, 1975: 543

⁷³ 1Kor 13, 8-13

⁷⁴ Prenter, 1975: 543

kjærligheten Gud har til mennesket. Opphavet, utgangspunktet og grunnlaget i all kjærlighet starter nemlig her, slik som det står i 1. Joh 3, 16: ”Hva kjærlighet er, har vi lært av at Jesus ga sitt liv for oss.”. Johannesbrevene taler om tre dimensjoner av kjærlighet, tre ulike varianter av kjærlighet. Det kommer av at på gresk så skjelnes det mellom flere dimensjoner av kjærlighet og det blir dermed brukt tre ulike ord for kjærlighet; agape, eros og filia. Filia er den omsorgsfulle og vennskapelige kjærligheten. I 3 Joh 15 står det: ”Fred være med deg! Vennene her sender deg sin hilsen. Hils selv vennene, hver enkelt av dem.” Det greske ordet for venn som her brukes, er φίλοι. Det er ett av de mange navnene på de første kristne, som vi også kan lese om i Apg 27, 3 og i Luk 12, 4.⁷⁵ Det greske ordet for venn, φίλος, er et av de to mest brukte ordene for venner/vennskap i det nye testamentet. Det andre ordet som også er brukt i denne sammenheng er ordet αδελφος.⁷⁶ φίλος er ikke et mye brukt ord i det nye testamentet, det forekommer 29 ganger, mens φίλια og φίλη forekommer kun en gang hver i det nye testamentet. Og det er hovedsakelig evangeliene etter Lukas (18 ganger) og Johannes (8 ganger) som benytter seg av disse ordene. Ordet beskriver relasjonen mellom Jesus og de som trodde på Han, og det brukes også for å beskrive forholdet de Jesustroende hadde til Han.⁷⁷ De Jesustroende er venner, siden Jesus har gitt dem kunnskap om Gud. Filia handler altså om den dimensjonen av kjærlighet som er vennskaplig og omsorgsfull.

Eros er den andre formen for kjærlighet, det er den kjærligheten som kan oppstå mellom mann og kvinne, som en lidenskapelig tiltrekning. Når en taler om eros i dag, er det ofte i sammenheng med erotikk, eller det blir ofte oppfattet som det. Eros blir lett begrenset til det seksuelle området. Men, som Stinissen hevder det, er eros bredere og rommeligere enn dette. Han definerer eros som den lengtende kjærlighet. Den lengselen vi har i oss etter Gud, er eros.⁷⁸ De mange ord om lengsel og kjærlighet som er blitt skrevet og uttalt, all kjærlighetslitteraturen vi finner i Bibelen, og da spesielt i Høysangen, er eros. Den er altså, i følge Stinissen, ikke bare det seksuelle, men en dimensjon av kjærligheten som er lengtende. Platon (427-347 f Kr.) hevdet at eros er den kjærlighet som lengter etter foreningen med det

⁷⁵ Olsson, 2008: 30

⁷⁶ Andersen, 2007: 15

⁷⁷ Andersen, 2007: 15

⁷⁸ Stinissen, 2008: 37

som oppfattes som vakkert. Skjønnheten utøver en tiltrekningskraft på mennesket. Når mennesket blir rammet av denne skjønnheten, ønsker og lengter mennesket etter å eie eller å bli ett med skjønnheten.⁷⁹

Eros er altså en lengsel vi mennesker har i oss etter Gud. Vi lengter etter Gud. Spørsmålet jeg da stiller meg er om det er mulig at denne lengselen kan gå begge veier? Kan Gud lengte etter mennesket, slik mennesket lengter etter Gud? Og har Guds kjærlighet dermed også en eros-dimensjon i seg? Anders Nygren (1890-1978) skrev boken ”Eros og agape” i 1966, og ble etter det kjent for sin analyse av eros og agape og sitt syn på disse. Han satte et radikalt skille mellom disse to begrepene. Han var så tydelig på dette punktet, og gikk så langt at man kan snakke om to helt ulike typer kjærlighet. Han mente ikke at eros og agape var to ”dimensjoner”, han gikk lengre enn dette. Ja, det er nesten snakk om to motsetninger her, i hans øyne. Eros og agape er altså, i følge Nygren, to adskilte begreper, og ikke dimensjoner av kjærligheten. Vi kan derfor ikke tale om en enhet i de to ulike formene og dimensjonene av kjærlighet, da det ikke er forskjellige dimensjoner i kjærligheten. Agape og eros er ikke dimensjoner av samme enhet, men to ulike og adskilte typer for kjærlighet, hevder Nygren. Denne analysen og oppfatningen av eros og agape hos Nygren, finner jeg unyansert.

Prenter finner denne analysen av agape og eros som Nygren her gjør, ikke tilstrekkelig. Dette fordi det karakteristiske i den bibelske kjærlighetstanke ikke alene er den umotiverende agapes motsetning til eros som et motiverende begjær av objektets verdi, *men utelukkende Guds vilje til forening med sin skapning.*⁸⁰ *Guds kjærlighet er motivert, Han elsker sitt skaperverk. Og Han kan ikke annet, da det er Hans kjærlighet som frembragte det.*⁸¹ Prenter har ikke i denne saken det samme ståsted som Nygren. Han taler om at det er klare forskjeller på eros og agapekjærligheten, men han vil ikke skille de så sterkt og sette de opp mot hverandre som Nygren gjør. Stinissen finner heller ikke Nygren sin analyse av eros og agape tilstrekkelig, da han ikke taler om to adskilte kjærlighets typer, men derimot ulike

⁷⁹ Stinissen, 2008: 36

⁸⁰ Prenter, 1975: 544

⁸¹ Prenter, 1975: 544

dimensjoner i Guds kjærlighet. Han hevder, som sagt, at eros er en lengtende kjærlighet. Vi mennesker lengter etter Gud, og det er eros. Og Stinissen vil til og med hevde at Gud lengtet etter mennesket først, og menneskets eros er svaret på Hans lengsel. Dette finner jeg svært interessant, og jeg vil påstå at jeg finner noe av det samme i Prenter sitt syn på eros. Når Prenter hevder at Guds kjærlighet er motivert, for Han elsker sitt skaperverk, Gud kan ikke annet da det er Hans kjærlighet som frembrakte det, hører jeg en kime av kjærlighet og lengsel til skaperverket og til mennesket. Gud skapte mennesket, i kjærlighet. Han har dyp kjærlighet til det skapte. Og Han lengter etter forening og fellesskap med mennesket som Han skapte, slik det var i begynnelsen før fallet. Jeg vil derfor kunne si at Gud har en lengsel etter mennesket som Han skapte, og dette kan være en dimensjon av eroskjærligheten. Mennesket lengter etter fellesskap med sin Skaper, og Skaperen lengter etter fellesskap med sin skapning.

Er det slik da at disse tre dimensjonene av kjærligheten står i et klart forhold til hverandre? Henger de sammen? Utelukker den ene de andre? Eller står eros, agape og filia helt adskilte i forhold til hverandre? Vi har sett at Nygren hevder at vi ikke kan tale om tre dimensjoner av kjærligheten, men at det er snakk om tre adskilte typer kjærlighet. Han skiller altså klart på disse. Stinissen taler derimot om tre dimensjoner av kjærlighet, og at agapekjærligheten farger de to andre dimensjonene. Når vi nå har sett på de ulike oppfatningene og analysene av agape, eros og filia, ser vi at dette er et komplekst og sammensatt bilde. Det er flere ulike oppfatninger av forholdet mellom disse. Jeg står i den oppfatning av at Nygrens analyse av eros og agape er unyansert, da jeg heller finner det rett å tale om tre dimensjoner av kjærlighet, og ikke at disse tre er adskilte og ulike varianter av kjærlighet. Jeg finner Stinissen og Prenters oppfatninger, på dette punkt, holdbare og gode. Da jeg taler for at filia og eros står i rammen av agape, og agape farger filia og eros-dimensjonene. Dette, med utgangspunkt i at Agape er den første kjærligheten, og opphavet til alt. Eros, agape og filia er tre dimensjoner vi ikke kan skille, de står i en klar sammenheng med hverandre. Agape farger eros-dimensjonen, eros-kjærligheten blir annerledes i lys av agape, når den står i sammenheng med agape. Til eksempel, så er sex en dimensjon av eros. Men sex er bedre i rammen av agape. I trygge rammer, der to mennesker kjenner hverandre godt og lever i ekteskap, er seksuallivet bedre. Uten denne rammen, agape, kan sex oppleves utrygt og ubehagelig. Ja, til og med som et grovt overtramp. Dette eksemplet viser at eros og agape står i et klart forhold til hverandre. Vi kan ikke utelukke det ene fra det andre. Den erotiske kjærligheten, eros, kan også ses på som en avbildning av den fullkomne kjærlighet, og ikke som en motsetning. Slik er det også med

filia. Filia er et bilde på Guds skapende kjærlighet. Når venner har omsorg for hverandre, er det et bilde av Guds kjærlighet og omsorg for mennesket.

Dette er vesentlig å ikke glemme i forkynnelse for ungdom. Vennskap, filia, er viktig i dag og noe unge kan kjenne seg igjen i. Det er noe de lett kan forholde seg til. Også erosdimensjonen av Guds kjærlighet vil jeg påstå er viktig i forkynnelsen til ungdom. For det å tale om en Gud som lengter etter oss, som lengter etter å ha fellesskap med oss og ønsker forening med sin skapning, er kanskje mer håndgripelig og forståelig. Det er ikke da kun snakk om ”Gud elsker deg”. Punktum. Ved å si det til mange unge i dag, skaper nok det like mange spørsmål som svar. Det er ubegripelig og kanskje til og med fremmed. Men lengsel er noe ungdommer kan kjenne seg igjen i, det vet de hva er, de har kjent det på kroppen. Derfor tror jeg det er viktig å tale om begge disse dimensjonene av Guds kjærlighet til unge i dag, både eros og agape.

3.2.1 Agape i Johannesbrevene

Agape, derimot, er den kjærlighet som elsker fordi den elsker. Dette ordet agape er brukt på gresk for Guds kjærlighet. Agape skille seg fra eros ved at den ikke søker andre for å tilfredsstille egne behov, og den skiller seg fra filia ved at den går dypere og lengre. Dette gjør agape-kjærligheten helt særegen. Og agape er det store hovedbudskapet i Johannesbrevene. Over en femtedel av alle elske-ordene i det Nye Testamentet, finner vi nettopp i Johannesbrevene. Prosentvis er det Johannesbrevene som taler mest om kjærlighet, noe som bekrefter brevets hovedfokus. ”Gud er kjærlighet” (jf. 1Joh 4, 8) er de mest siterte ordene i 1. Johannesbrev.⁸² Ordet agape fungerer som et uttrykk for ”å forbli i”, og ”være ett med”, altså som et relasjonsord, da mest mellom personer og kan da ha ulike subjekt og objekt:

1. Gud elsker mennesker
2. Mennesker elsker Gud
3. Gud elsker Jesus
4. Jesus elsker Gud
5. Jesus elsker disiplene

⁸² Olsson, 2008: 231

6. Disiplene elsker Jesus

7. Disiplene elsker hverandre

Brevet fokuserer på kjærligheten mellom Gud og de kristne, og den iboende kjærligheten mellom de Jesustroende. Det er her også interessant at det ikke forekommer en generell eller allmenn undervisning om kjærlighet, selv om brevene kanskje kan leses slik, og fokuset i brevene er nettopp kjærlighet.⁸³

Vi så over i hvilke sammenheng ordet agape er brukt i brevene, og da at det kan ha ulike objekt og subjekt. Flere steder er dette tydelig, hvem som er ”mottaker” og ”avsender” av agape. Men det er også flere steder i Johannesbrevene hvor dette ikke fremstår tydelig. Det er flere steder tale om ”Guds/Faderens kjærlighet” (1Joh 2, 5; 15; 3, 17; 4, 9; 12; 5, 3), ”kjærligheten” (1Joh 3, 16; 4, 7; 10; 15; 17; 18; 5, 3) og ”elske” uten objekt (1Joh 3, 14; 18; 4, 7; 8; 19). Men selv om vi her ikke kan finne tydelige objekter, indikerer konteksten at det også her er snakk om Guds kjærlighet til mennesker, eller i noen sammenhenger kjærligheten mellom de Jesustroende.⁸⁴

Agape er først og fremst en gave, i 1Joh 3, 1 står det: ” *Se hvor stor kjærlighet Far har vist oss: Vi får kalles Guds barn, ja, vi er det!*”. Agape er kjærlighet gitt fra Gud. Denne kjærligheten er personifisert i Jesus Kristus, da Gud ble menneske og tok bolig blant oss. Det er gjennom Han, Jesus Kristus, vi kan vite hva kjærlighet er.⁸⁵

Vi leser i 1 Joh 3, 16 at ”*Hva kjærlighet er, har vi lært av at Jesus ga sitt liv for oss.*” Og videre i 1Joh 4, 9: ”*Og ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart blant oss, at Gud sendte sin enbårne Sønn til verden for at vi skulle leve ved ham.*” Dette er kjernen i evangeliet. Det forteller oss hva agape er, hva Guds kjærlighet virkelig er. Gud valgte å sende sin Sønn til jorden, for å frelse mennesket. Han viste sin kjærlighet ved å ofre sin egen Sønn, så mennesket skulle få liv. Det er Kjærlighet, det er agape. Og her kommer det tydelig frem at Faderens kjærlighet og Jesu kjærlighet er som identiske, de er som ett. Det er som om

⁸³ Olsson, 2008: 232

⁸⁴ Olsson, 2008: 232

⁸⁵ Spicq, 1966; 166

Faderens kjærlighet og Sønnens kjærlighet springer ut av samme hjerte. Kjærligheten er forankret i den kjærligheten som er mellom Faderen og Sønnen, jf. Joh 15, 9f; 14, 31; 17, 23f.

Alt det Jesus har fortalt om Hans liv og forhold til Faderen, kan summeres opp i det gjensidige forholdet og i kjærligheten mellom Gud og Hans Sønn. Enheten mellom de to personene ser ut til å være fullbrakt i agape. Kjærlighet er av samme natur som Gud. Det personlige forholdet, den agape som forener faderen og Sønnen, er selve manifestasjonen av kjærlighet.⁸⁶ Kjærlighet er mer enn Guds karakter eller kjennetegn, i følge den nye pakt er det Hans eget navn. For kjærligheten forteller om Guds natur og karakter – rettferdig, tålmodig, styrke... men over alt dette, er Gud kjærlighet. Agape er ikke noe *av* Gud, det *er* Gud.

Denne kjærligheten som Gud er og gir, skaper frukter. Det er en så dyp og sterk kjærlighet, at når den er grunnfestet gir den uante konsekvenser. Det er mye skrevet om agapes frukter i NT, det er mange tekster som vitner om at agape skaper ringvirkninger ut over seg selv. Johannesbrevene taler en rekke ganger om agapes frukter, og her leggerr forfatteren særskilt vekt på at Guds agape er fullendt i oss, i og med at Gud er i oss og vi i Ham. I 1 Joh 4, 12 står det: *"Ingen har noen gang sett Gud. Men dersom vi elsker hverandre, blir Gud i oss, og hans kjærlighet er fullendt i oss."* Videre står det i vers 17: *I dette er kjærligheten blitt fullendt hos oss: at vi har frimodighet på dommens dag. For vi er slik som han er i denne verden."* Og til sist vitner også 1Joh 2, 5 om dette: *"Men Guds kjærlighet er i sannhet blitt fullendt i den som holder hans ord. Slik kan vi vite at vi er i ham."* Dette vitner om en kjærlighet som er i Gud, og som er i mennesket som holder Hans ord. Guds agape er fullkommen i oss. Dette kan se ut til å være et hovedfokus, et slags hovedtema, for Guds agape og dens frukter. Troskap ovenfor Gud og Hans bud vil gi frukter, nemlig agape. Og Guds trofasthet til oss viser seg også i Hans agape til oss.

Spicq skriver i sin bok "Agape in the NT" at *"because agape is God's nature in us, nothing is more stable than our love. Whether it is charity for God, Christ, or neighbour, the person who possess it is assured of being forever established in God or in Christ, in life eternal and*

⁸⁶ Spicq, 1966; 166

heavenly light. "He who abides in love abides in God and God in him."... Where there is agape, there is also security."⁸⁷ Det er altså snakk om en kjærlighet som står fast og er for evig. Uansett om det er snakk om kjærlighet til Gud eller til nesten. Den personen som besitter Guds agape og står grunnfestet i den, vil for alltid være i Kristus. Og en naturlig konsekvens av å være grunnfestet i Guds agape, er å også gi den videre. Når man mottar Guds agape, og holder seg til Hans bud, vil en naturlig frukt bli å gi det en har fått videre. Dette vitner om at Guds agape er en kjærlighet som er trygghet og troskap, og som alltid vil stå fast.

Johannes taler også mye om agapes frukter i sitt evangelium. I Joh 14, 15-16 står det:

"Dersom dere elsker meg, holder dere mine bud. 16 Og jeg vil be Far, og han skal gi dere en annen talsmann, som skal være hos dere for alltid." Her kan det til og med virke som om en frukt av Guds agape og av å holde seg til Hans bud, er et løfte om at Hans Ånd skal være med for alltid.

Videre står det i Joh 14, 21 og 23: *"Den som kjenner mine bud og holder dem, han er det som elsker meg. Og den som elsker meg, skal min Far elske. Ja, også jeg skal elske ham og åpenbare meg for ham."*... *"Jesus svarte: «Den som elsker meg, vil holde fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme og bo hos ham."* Alle disse tekstene vitner om at iver og lidenskap for kjærlighet, agape, kjennes igjen på og vises med trofasthet. Som vi så over; hvor det er agape er det trygghet og trofasthet.⁸⁸

Det er altså her snakk om en totalt annen kjærlighet enn den kjærlighet kulturen i dag formidler. Som vi så i forrige kapittel, var det da et helt annet bilde enn dette vi fikk av den kjærligheten vi kan finne i kulturen i dag. Det var da snakk om en kortvarig, egoistisk, seksualisert og individualistisk kjærlighet. Dette står i skarp kontrast til Guds kjærlighet, agape.

⁸⁷ Spicq, 1966: 186

⁸⁸ Spicq, 1996: 186

4.FORMIDLING

4.1. Innledning

Vi har nå sett på ungdomsbegrepet, ungdomstiden og hva som kjennetegner denne perioden. Vi har sett på trekk i dagens kultur, og da spesielt ungdomskulturen. Jeg har prøvd å se på hva kulturen sier om kjærlighet, hva den formidler at kjærlighet er. Videre har vi sett hva Bibelen og Det Nye Testamentet sier om kjærlighet, da med spesielt fokus på Johannesbrevene. Vi har sett at det er et gap, en avstand mellom kjærligheten som formidles i kulturen i dag og i kjærligheten som Johannesbrevene formidler. Det er som om det er to vidt forskjellige fenomen. Det ene er egosentrisk, kortvarig og overfladisk. Det andre er ubetinget, grenseløst og evig. Hvordan kan vi, som kirke, møte denne avstanden og forskjelligheten så det ikke blir en uoverkommelig utfordring, men derimot en mulighet til å formidle budskapet til unge i dag som igjen åpner for fornyelse og etterfølgelse? Hvordan kan vi formidle et radikalt budskap til unge i dag - ekte, troverdig og til etterfølgelse?

Først av alt tror jeg vi må våkne opp og innse situasjonen vi står i. Selv om kulturen stadig forandrer seg, er det allikevel noe som ikke har forandret seg de siste årene. Og jeg er redd det ikke vil gjøre det heller, om vi ikke tar tak i det. Nemlig det at kirken ikke når ut til ungdommen. Selvfølgelig, og takk og lov, så finnes det gode unntak her. Flere og flere menigheter når nå ikke bare konfirmantene, men også de unge før og etter konfirmanttiden. Men dette vil jeg påstå at dessverre ikke er normalen i Den Norske Kirke.

”Det er masse gamle folk som går i kirken. Åtti prosent av folka er jo over åtti år, eller i hvert fall over søtti. De har ikke så mange hobbyer, tenker jeg.”⁸⁹

Dette er et sitat fra en av guttene som Holmqvist intervjuet i sin undersøkelse. Gutten er fra Oslo, og går i 9.klasse. Jeg må ærlig si at jeg dessverre tror gutten har et poeng.

Holmqvist reflekterer over dette sitatet. Han spør om kirken er fars hus eller et museum.
”Hørt om Norsk Folkemuseum? ... På området finnes det også en flott stavkirke. Noen ganger lurer jeg på om det er slik ungdom i dag forholder seg til kirke og menighet? Et sted

⁸⁹ Holmqvist, 2007: 69

man går innom for å observere en museumsutstilling? Noe litt gammeldags, men interessant, noe arkaisk og samtidig litt eksotisk? Er kirken blitt en museumsgjenstand, eller er den et levende samfunn av de hellige?”⁹⁰

Undersøkelsen viser at 59% av de spurte ungdommene tilhører kristendommen. Og 85 % av disse igjen sier at de tilhører Den norske kirke. Videre svarer hele 76 % at de opplevde preken som kjedelig sist de var på gudstjeneste. 71 % synes gudstjenesten var for lang, og 51 % opplevde gudstjenesten som gammeldags. Kun 15 % av de spurte synes prekenen var spennende. ⁹¹

Dette er altså situasjonen. Dette gir oss et bilde av hvordan situasjonen er, i forholdet mellom ungdom og kirken. Dette kan vi ikke overse lengre. Men hva kan vi gjøre for å nå ungdommene med Guds kjærlighet?

Det er mange svar på dette spørsmålet, det er mange måter å formidle budskapet og nå ungdommen på. Jeg vil ikke komme med et fasit svar. For det har jeg ikke. Jeg vil heller ikke komme med en ”what-to-do-list”, en type oppskrift som vil gjøre alt lettere og som lover resultater. Jeg er ikke en stor tilhenger av slike lister. Jeg har enda ikke funnet en som faktisk fungerer. Derfor vil jeg nå komme med noen refleksjoner, tanker rundt spørsmålet, noen tanker om det som jeg har tro på kan være en start mot å møte og nå ungdommen, med Guds kjærlighet.

⁹⁰ Holmqvist, 2007: 69

⁹¹ Holmqvist, 2007: 70

4.2. Fellesskap

“You were right when you said we need a safe place.” –high school student⁹²

Clark skriver i sin bok ”Hurt” om viktigheten av clusters, og behovet for disse i ungdomstiden. Han skriver at i løpet av de siste tiårene har det sosiale landskapet forandret seg betraktelig, i takt med andre forandringer og utviklingen. Nå er det ikke lenger en homogen kjerne blant studentene som styrer, og de andre følger etter, i dag er det heller mange mindre grupper bestående av venner, såkalte clusters. Lojaliteten i disse gruppene er stor, den er på lik linje som i en familie. Donald Posterski så dette skiftet, denne nye sosiale ordenen tidlig, og han sier dette om clusters: *“A friendship cluster is more than just a circle of relationships. It is heart and soul of being young today. It is a place to belong. There is no formal membership. You are either in or you are out. Being in means you share many things; interests, experiences, intimate thoughts, problems, and triumphs of the day. Being in means you tune in to the same music, wear each other`s sweaters, and generally just enjoy each other.”*⁹³

I dag fungerer clusterne som en familie, gruppen har på lik linje som en familie sine sett med respekt, forventninger, lojalitet og verdier. Det kan være ulike faktorer som binder sammen et cluster, noen ganger er det en felles interesse, men uansett er det det sterke båndet mellom gruppemedlemmene som skaper samholdet og tilhørighet. Det er en felles fortelling medlemmene har, som gir dem mening og som definerer hvem som er innenfor gruppen og hvem som er utenfor. Dette båndet mellom gruppemedlemmene er svært sterkt, og helt spesielt. Clark hevder at grunnen til at clusters, disse mellomstore gruppene, har tatt over klikkene og forandret det sosiale landskapet, er at unge i dag ikke tror de har noe alternativ. Unge har et stekt behov for å samles i likesinnede grupperinger, for å beskytte seg, og ikke minst deres veldige behov for å finne et trygt sted å være. Dette skaper grupper, clusters. Det er nesten som en sosial beskyttelsesmekanisme.

Dette arbeidet som Clark presenterer i sin bok ”Hurt”, ble gjort i en amerikansk kontekst. Det er uten tvil en annen sammenheng enn den ungdommene i Norge står i. Allikevel vil jeg

⁹² Clark, 2004: 74

⁹³ Clark, 2004: 75

hevde at dette som Clark her kommer med, også gjelder norsk ungdom. Det er nemlig ikke snakk om enkelte marginale forskjeller i kultur og oppvekst, men det er snakk om fenomenene sosiologi og ungdom, og hvordan disse fungerer sammen. Dette er likt, uavhengig landegrenser. Vi har flere eksempler på amerikanske menigheter eller bøker som er vanskelige, om ikke umulig, å sette inn i en norsk kontekst. Men teoriene om en underverden, om clusters og om de sosiale kodene ungdom beveger seg i, ser jeg også her i Norge. Clark fant i sitt arbeid med ungdommer at de har et sterkt behov for trygghet. De lengter etter et sikkert og trygt sted, hvor de kan være som de er. Holmqvist fant også dette i sin undersøkelse av norske ungdommer. Også de har behov for trygghet. Dette kommer ikke som en overraskelse, da trygghet er et grunnleggende behov hos alle mennesker. Men det spesielle i denne sammenhengen er hvor sterkt dette behovet er, og ikke minst at det er ofte det som blir limet i et cluster. (selv om det kan se forskjellig ut utad). Og dermed, likner ikke et cluster, disse grupperingene, svært mye på et kodefelleskap, og kanskje til og med på en subkultur? Uansett, behovet for fellesskap og tilhørighet er slående.

Spicq skriver i sin bok "Agape in the New Testament" at *"because agape is God's nature in us, nothing is more stable than our love. Whether it is charity for God, Christ, or neighbour, the person who possess it is assured of being forever established in God or in Christ, in life eternal and heavenly light. "He who abides in love abides in God and God in him." ... Where there is agape, there is also security.*"⁹⁴ Det er trygghet i kjærligheten, det er trygghet i fellesskapet. Som vi har sett, er det alt for mange unge i dag som ikke opplever denne tryggheten og kjærligheten i hverdagen. Men det er dette som er budskapet vi er satt til å gi videre, budskapet om en Kjærlighet som er sterke enn døden. Et budskap om en Gud som ønsker fellesskap og samfunn med mennesket. Som vi har sett er kjernen i Guds kjærlighet paktens Han opprettet med oss mennesker. Han vil fellesskap, selv med oss syndere. Han ønsker det så sterkt at Han ofret sin sønn, for at vi skal kunne leve i fellesskap. Det er kjærlighet. Det er fellesskap. Og det er det unge i dag mest av alt tørster etter. Og det er det vi som kirke har å gi videre.

I et samfunn hvor fellesskapet blir mer og mer svekket, og relasjonene brytes, blir det tydeligere og tydeligere hva unge i dag trenger. Og det blir samtidig tydelig kirkens rolle i

⁹⁴ Spicq, 1966; 186

denne sammenhengen. Vi har noe å gi videre. For vi vet hvor kilden er som slukker de tørste sjeler. Vi må åpne øynene. Noe av det viktigste vi kan gjøre som ungdomsarbeidere, er å gjenoppdage at Jesus ikke bare er for *meg*, men for *oss*. Hele Bibelen forteller om fellesskapet, som er rammen fortellingene står i. Dette må vi gjenoppdage. I den kulturen vi lever i i dag, er det lett å bli individualistisk, egoistisk og selvsentrert. Det er lettere å stole på seg selv, enn på andre. For fellesskapet er på vei til å miste sin kraft, på mange kanter. Men vi må som kirke gå i mot kulturen, og stole på, satse på og leve i, fellesskapet. Dette er avgjørende, og grensesprengende i dag. Vi må som kirke for unge i dag, vise dem kraften som ligger i fellesskapet, både menneskelig og guddommelig. Det er her fellesskapets Gud, Treenheten, møter oss og viser oss hvem Han er.

Det hjelper ikke om vi er fylt opp av kunnskap og teologi, eller om vi har hatt gode undervisningstimer for konfirmantene, om vi ikke har fellesskapet som kan forme og utfordre oss og konfirmanten. Uten fellesskapet er vi tapt. Tony Jones skriver i sin bok "Postmodern youthministry" om fellesskapet.⁹⁵ Han sier at det å bygge fellesskap bør være øverst på listen, på prioriterings- og ønskelisten. For det var den utfordringen og oppgaven Jesus ga Peter, og det er også den oppgaven vi har overtatt; å bygge kirke, et fellesskap av troende. Gjennom evangelisering, misjon og disippelgjøring bygger vi Jesu legeme. Det er vårt oppdrag, og det bør være vårt fokus.⁹⁶ På 1960- 70- og 80tallet ble mange ungdommer møtt av Jesus gjennom kristne møter. Jesusbevegelsen på slutten av 1960-tallet skapte store ringvirkninger, og mange ungdommer hadde da sine første opplevelser og erfaringer som kristne. Og ungdomsleirer og festivaler har preget kristen-Norge de siste tiårene. Felles for de alle er at de er bygget på en "underholdningsmodell". Jones kaller det "The Entertainment Modell".⁹⁷ Det er en modell for møtene som er preget av mye lovsang, en morsom tale, mer lovsang etter talen og til slutt forbønn, gjerne fra scenen. Det var en svært suksessfull modell, mange ble presentert for Jesus på møter som hadde nettopp denne modellen. Dette er en modell som har vært i bruk i flere tiår, og som på noen steder fortsatt er i bruk. Og i noen sammenhenger fungerer den fortsatt. Mange har, for å møte utfordringen med en ny kultur i møte med det tradisjonelle,

⁹⁵ Jones, 2001: 82

⁹⁶ Jones, 2001: 82

⁹⁷ Jones, 2001: 83

funnet en modell som kombinerer det gamle og det nye, nettopp for å prøve å nå flest mulig med ulike uttrykk. Men problemet er; kulturen har forandret seg, og ungdommene har forandret seg. Men modellene våre har ikke forandret seg! Vi prøver fortsatt å underholde ungdommen, vi ønsker fortsatt at flest mulig skal komme og prøver å friste dem med gode konserter, kjente modeller og gode, morsomme talere. Det unge i dag trenger, derimot, er ikke kortvarig underholdning, men fellesskap. Underholdning gir verden dem hver dag, men fellesskap er noe de fleste mangler og savner.

Det er de som hevder at unge i dag er så forskjellige, de er ulike og vi må derfor formidle på ulike måter til ulike tilhørere. Til eksempel må vi som formidlere til ungdom kommunisere på én måte til skatere, og på en helt annen måte til emo`er og speidere. Dette er, til en viss grad, tilfellet. En skal kjenne sine tilhørere. Tenåringer er ulike. Samtidig som det dypest sett er de samme grunnleggende behov alle mennesker søker etter. Unge som gamle, svarte og hvite, fra Nord og fra Sør – alle har vi felles lengsler og behov. Noe av dette berørte jeg i forrige kapittel, da jeg snakket om Guds kjærlighet. Der så vi at eros er en lengtende kjærlighet, en lengsel mennesket har etter Gud, og til og med en lengsel Gud har til mennesket. Det å lengte står altså sentralt i all kjærlighet. Alle mennesker har en grunnleggende lengsel i seg, uansett alder, og uavhengig kultur. Disse grunnleggende behovene har antropologen Eugene Nida⁹⁸ arbeidet med, og summert til fire store spørsmål som er konkrete, aktuelle og levende for dagens unge så vel som eldre. Og dette er spørsmål som er avgjørende å forholde seg til som formidlere når en skal kommunisere et budskap, og spesielt til unge, da en treffer kjernen i mennesket. Fields og Robbins sier det slik: ”*Speak to the big questions and you`ll speak to their souls*”.⁹⁹ Det er altså snakk om grunnleggende lengsler hos oss alle, som vi ikke må la være å tale om, også til unge. For taler vi om disse, treffer vi sjelene. De grunnleggende lengsler summerer Nida opp i følgende fire spørsmål

1. *Er jeg elskverdig?* Dette er et grunnleggende spørsmål i mennesket, vi lengter etter å bli elsket og å elske. Vi lengter etter fellesskap. Mennesket er avhengig av fellesskapet og relasjoner til andre mennesker. Om det er tenåringen som er på leting etter identitet

⁹⁸ Fields & Robbins, 2007: 65

⁹⁹ Fields & Robbins, 2007: 64

og tilhørighet, en familie som går i oppløsning, et forhold som brytes, unge som lever i forvirring eller folk som samles på ulike måter, alt er rotfestet i en grunnleggende og gudgitt lengsel etter å bli sett og å se. En lengsel etter kjærlighet og tilhørighet.

Fellesskap. Og i dagens individualistiske og seksualiserte samfunn, hvor egoismen råder og nesten 50% opplever brutte relasjoner, er dette viktigere enn noen gang. Vi så i forrige kapittel at kjærlighet i en kristen kontekst, er først og fremst fellesskap mellom Gud og mennesket. Kjærlighet blir tydelig i pakten Gud opprettet med mennesket, og den frelsesgjerning Han gjorde på korset. Vi har, som kirke, et budskap å komme med som møter de grunnleggende behov, og metter de tørste og lengtende sjeler. Dette må vi ikke glemme i formidling til unge i dag.¹⁰⁰

1. *Hvem er jeg?* Dette er et spørsmål om karakter, om identitet. Dette er, som jeg skrev om i det første kapitlet over, en sentral og svært viktig tematikk i ungdomsårene. Ungdomsårene er en tid hvor en prøver å finne sin identitet, og finne ut hvem en er. Med det kommer forvirring og utprøving av ulike identiteter, for å prøve å finne sin plass. Dette er tematikk som aldri vil gå ut på dato for ungdommer.¹⁰¹
2. *Hvorfor er jeg her?* Spørsmålet er stort, og altomfattende. Det omhandler kallet, kallet til å bety en forskjell. Kallet til mening. Tenåringler lengter etter mening, de ønsker å finne meningen med livet. Unge ønsker å kunne gi svar på spørsmålet ”hvorfors er jeg her?”. I en hver tenåring ligger lengselen etter og ønsket om å bety noe, ha en rolle og bety en forskjell i livet. De ønsker å være en del av en større fortelling. De vil vite at det er en grunn til at de er her, at de er til. Lengselen ligger dypt i sjelen, og kommer frem på ulike måter. Flere prøver å skape sine fortellinger gjennom bekræftelser, tilhørighet, popularitet, trening, utseende, grupperinger og materialistiske goder. På denne måten blir dere drømmer mindre og til slutt passende inn i deres små, enkeltstående fortellinger. Igjen står lengselen etter et liv som gir mening. Vi snakket tidligere om ”the world beneath” hos ungdommene, denne mørke underverdenen som unge i dag ofte opplever og lever i, som kan være en total annerledes verden enn den vi ser på utsiden. Det er her, i denne dype underverden, i dypet av sjelen, denne

¹⁰⁰ Fields & Robbins, 2007: 65

¹⁰¹ Fields & Robbins, 2007: 65

lengselen etter kallet og en betydning ligger. Og det er her, når vi som formidlere tør å bevege oss inn på det dype og meningsfylte, vi kan sette frø som kan få gro.¹⁰²

3. *Finnes det en Gud?* Dette er et grunnleggende spørsmål hos mennesket. Det er et spørsmål som uttrykker menneskets største lengsel, nemlig lengselen etter fellesskap med Gud. Dette spørsmålet søker nattverden. Det er et eksistensielt spørsmål, som mennesket søker svar på. Vi ser denne lengselen overalt; i amerikanske action filmer om endetiden, på den årlige alternativmessen, i dagsavisenes mange annonser om ”livscoacher” og ”spirituelle coacher”, vi ser det i ungdomsblader og i musikken, vi hører om ”engleskoler” og om tarotkort. Alt dette er en søken etter noe større, noe eksistensielt. Etter Gud. Mennesket søker, til det finner. Guds skapning søker etter sin Skaper. Som vi så over, lengter mennesket etter Guds kjærlighet, og dette kommer tydelig frem i dette spørsmålet. Augustin skal en gang ha sagt: “our hearts find no peace until they rest in you.”¹⁰³ Er ikke dette et uttrykk for lengselen etter agape, etter Guds kjærlighet? Og er ikke det nyreligiøse og interessen for det spirituelle også et uttrykk for menneskets søken etter Gud?

Disse fire spørsmålene som Eugene Nida summerer alle grunnleggende behov med, er svært treffende ovenfor ungdom, og jeg vil påstå at de alltid vil være det. Jeg er overbevist om at unge i dag ikke trenger kjappe og enkle løsninger (les: taler), men de trenger fellesskap og formidlere som våger å gå under overflaten. Som tør å tale om det grunnleggende og den store fortellingen. Når vi formidler om disse fire grunnleggende lengsler, taler vi alltid til dype behov og tørste sjeler, noe som igjen kan skape bevegelse.

4.3. Autentisitet

Et klart trekk i den postmoderne kulturen, er begjæret etter autentisitet og ekthet. I takt med at tradisjoner viskes ut, grensene utvides og til og med i noen tilfeller strekkes til bristpunktet, oppstår behovet for det ekte, nære og faste. Det er som en motreaksjon. Når alt flyter, er uberegnelig og uhåndgripelig, får vi alle et sterkt behov for det ekte, håndfaste og til og med det tradisjonelle. Det postmoderne samfunnet vekker et begjær etter autentisitet hos

¹⁰² Fields & Robbins, 2007: 65

¹⁰³ Fields & Robbins, 2007: 66

ungdommen. Og aldri har dette vært viktigere enn nå i kirkelig sammenheng. Autentisitet kommer fra det greske ordet *αυθεντικός*, og betyr *ekte*, ekthet eller opprinnelighet. Autentisitet er det motsatte av en kopi eller en forfalskning.¹⁰⁴ man kan si at autentisitet er *noe som betyr noe for meg*, derav ekte. Og ektehet defineres og oppstår ikke i relasjon til en selv, men i relasjon til andre. Autentisitet er anti-narcissistisk, og i beste forstand selvforulemmende.¹⁰⁵

En kritikk av dagens kultur har vært at autoritetene har gått tapt. Vi har ikke lengre autoriteter å se opp til, og i verste fall er de der fortsatt men unge nekter å forholde seg til dem. Dette er feil. Unge i dag har ikke mistet alle autoriteter, de har bare skaffet seg nye. De er tilspasningsdyktige, og de har skaffet seg nye autoriteter. De har ikke forkastet dem. Brenna sier i sitt arbeid med dette temaet at *”det kan virke selvsagt at vi lar oss påvirke av mennesker vi setter pris på og som vi føler setter pris på oss igjen, men at unge uttrykker dette så tydelig som de gjør, var likevel uventet. De tror ikke på noe fordi en lærer, leder eller prest har sagt det, men fordi de følte tillitt til den enkelte som person.”*¹⁰⁶ Den formelle, embetsmessige baserte autoritet er sterkt svekket, om ikke helt tapt, mens den personlige relasjonen mellom tilhører og formidler står nå sentralt. Andersen skriver i sin bok *”Teksten og tiden, bind 2”* også om unges forhold til autoriteter. Han skriver: *”Tidens autoritetskritikk betyr ikke, at mennesker intet vil høre og intet respektere. Men det, de i dag hører og respekterer, er ikke længere autoritet, men autenticitet. Når autor, forfatteren, er død, er autoritet meningsløs.”*¹⁰⁷ Dette betyr ikke at talerstolen har mistet sin makt, og å formidle til bevegelse er håpløst. Nei, men siden fortellingene har gått tapt, har også troen på autoritetene gått tapt. Men viktigheten av, og respekten for, autentisitet har tatt over. Dette må vi som formidlere innse og forholde oss til. Det er ikke noe som heter *”høvdinger”* lengre, som kan tale og tale og *”alle”* lytter til dem med interesse. Det har skjedd et autoritetsskifte. Autoriteten ligger i åpen, ærlig formidling med nærvær og respekt. Kort sagt; autentisitet. Autentisitet er en avgjørende faktor i all formidling. Det står og faller på troverdigheten, for det er viktigere hvem du er enn hva du sier. *Who you are speaks louder than what you say*, skriver Doug Fields og Duffy

¹⁰⁴[http://no.wikipedia.org/wiki/Autentisitet_\(kulturminnevern\)](http://no.wikipedia.org/wiki/Autentisitet_(kulturminnevern))

¹⁰⁵ Andersen, 2006: 167

¹⁰⁶ Brenna, 2001: 48

¹⁰⁷ Andersen, 2006: 164

Robbins i sin bok "Speaking to teenagers. How to think about, create, and deliver effective messages".¹⁰⁸ De snakker også om hva som motiverer en som formidler til ungdom. Det er, i følge Fields og Robbins, to bibelske motivasjoner; Kjærlighet og sannhet. Vi formidler evangeliet til unge fordi Guds kjærlighet tvinger oss. Vi har erfart Hans kjærlighet, og er overbevist om at Han er Sannheten. Begge disse to bibelske elementene er viktige, da sannhet uten kjærlighet ikke er attraktivt og skapende, og kjærlighet uten sannhet er billig agape.¹⁰⁹ I 2. Kor 5, 14-15 står det: *"For Kristi kjærlighet tvinger oss. Vi vet at én er død for alle, derfor er de alle døde. Og Han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for Ham som døde og sto opp for dem."* Dette bør være utgangspunktet for all kristen formidling. Uten kjærlighet og sannhet, har vi intet å komme med.

Det er, med kjærlighet og sannhet som utgangspunkt, tre sentrale og avgjørende faktorer når en formidler for ungdommer. Disse står i sterk sammenheng til ungdommers søken etter identitet og tilhørighet, og de er en oppsummering av hva ungdom spør etter og søker etter hos en troverdig formidler. De tre faktorene er lidenskap, kjennskap og troverdighet.¹¹⁰ *Lidenskap* står i sammenheng med omsorg. Når en tenåring hører på deg som formidler, spør han seg selv: Har han omsorg for meg? Bryr han seg om meg? Er det trygt å åpne seg for henne, kan jeg stole på henne? Har han virkelig en lidenskap for dette tema, denne teksten, for det han sier? Bryr han seg i det hele tatt? Dette er et av de første og mest grunnleggende spørsmålene mennesket stiller seg, og spørsmålet står i sammenheng med lengselen og behovet for å bli elsket og sett. Dette står, som vi har sett, sentralt hos alle ungdommer, og komme til syne også i deres skepsis (og kanskje til og med totale avvisning) til formidlere. *Kjennskap* står i sammenheng med kompetanse. Kjennskap både til det en formidler, og til den man formidler det til, er avgjørende. En tenåring spør; (kanskje ubevisst) vet han virkelig hva han snakker om? Har hun tenkt over hvordan det hun snakker om skal påvirke mitt liv? Kjenner han i det hele tatt til mitt liv og mine problemer? Gir det han snakker om mening i mitt liv? *Troverdighet* står i sammenheng med karakter. Dette er kanskje den viktigste faktoren her, da troverdighet og autenticitet er helt avgjørende i all formidling. En tenåring

¹⁰⁸ Fields & Robbins, 2007: 44

¹⁰⁹ Fields & Robbins, 2007: 46

¹¹⁰ Fields & Robbins, 2007: 47

spør raskt; lever du etter det du formidler? Dette står i sammenheng med spørsmålet om hun eller han kan stole på personen som formidler, fullt og helt. Er det sammenheng mellom liv og lære? ¹¹¹

Jones mener at ungdommer i dag ikke vil bli ”lokket” med konserter eller andre trekkplastre inn på møter eller gudstjenester, for så å oppdage senere at ungdomspresten eller lederen der hadde en skjult agenda og ønske om å frelse dem. ¹¹² Jeg kunne ikke vært mer enig. Jeg kjenner ingen som er så flinke til å avsløre skjulte agendaer eller falskhet, som tenåringer. Etter kun få minutter, har de ofte avslørt om det ligger en annen agenda bak. Det er som om unge i dag er allergiske mot alt som ikke er autentisk og ekte. Så kanskje vi istedenfor å sette et band eller en god og kjent taler øverst på plakaten, burde fortelle dem med en gang at dette er et kristent fellesskap, som forkynner evangeliet om Jesus Kristus, og som ønsker at du er med. Vi tror på et ekte budskap, som forandrer liv. Kanskje det er formidling som rører og beveger? Kanskje det skaper et møte mellom kilden og tørsten? Det er i hvert fall ekte og sant, og uten skjulte agenda.

4.4. En misjonar agenda

Ordet “misjonær” skaper mange assosiasjoner. Tanken om at det er en person som forlater sitt hjemland og sin lokale kontekst for å spre budskapet om evangeliet til en fjern og ukjent del av verden, er nærliggende for mange av oss. Helst er det snakk om en landsby uten infrastruktur, lover og regler i den tykkeste jungelen i Afrika, og personen har gjerne foldeskjørt og knute i nakken. Eller er det bare jeg som har lenge fått slike assosiasjoner når jeg hører ordet ”misjonær”?

Grunnen til dette, til at mange av oss tenker at en misjonær er en som reiser fra vesten og ut i fjerne strøk, sier Jones i sin bok ”Postmodern youthministry” ¹¹³ er at kristendommen har regjert i Vesten i nesten 2000 år. Men denne tiden er over nå. Dette er ikke tilfellet lengre, kristendommen er ikke lengre den regjerende religionen i Vesten. Derfor er det helt avgjørende at ungdomsarbeidere skifter fokuset sitt fra å være ”caretakers of the status quo”

¹¹¹ Fields & robbins, 2007: 47

¹¹² Jones, 2001: 89

¹¹³ Jones, 2001: 45

til å være misjonærer i et fremmed land. Og det fremmede landet vi er kalt til er her, blant våre ungdommer.

Lenge har kirken og ungdomsmiljøer tenkt at hvis vi arrangerer en stor konsert på fredag kveld, eller lager en stor happening, vil mange komme og vi vil nå ungdommen – på deres premisser. Jeg er overbevist om at dette ikke fungerer, verken som en fellesskaps- og relasjonsbyggende arena eller som en disippelgjørende arena. Slike arrangement fører kun med seg en høy faktor av kortvarig underholdning. Jeg er derimot overbevist om at misjon i en post-kristen kultur tar tid, energi og en stor dose tålmodighet. Siden verden er forandret, og vi er i et ”fremmed land”, vil det kreve en lang prosess med bønn, forpliktelse, fellesskap og opp – og nedturer. Tony Jones har et godt poeng når han skriver at når vi ungdomsarbeidere begynner å se på oss selv som misjonærer, kan vi begynne å se på hverandre mer som ”mission pastors” og mindre som event-arrangører. Det betyr å bli kjent med kulturen, og se på det hele i et langtidsperspektiv. Og ikke minst, innse at kulturen som ungdommene lever i jobber i mot oss.¹¹⁴ Når en misjonær som drar ut til Afrika, og kommer til det stedet han er sendt til, er han svært kultur-sensitiv. Han prøver på best mulig måte å bli kjent med kulturen. Dette gjør han på en mest mulig varsom måte. Han prøver å unngå å trække på noen ”kulturelle tær”, og bruker mye tid på prosessen det er å sette seg inn i kulturen. Dette er en selvfølge for misjonæren, da han er i et fremmed land, i en fremmed kultur. Her har vi, som ungdomsarbeidere, mye å lære. Vi må være kultur-sensitive! For vi er også, som misjonærer, i et fremmed land.

Men, hva innebærer dette? Hva betyr dette?

Kirken, ungdomsprester, ungdomsledere og ungdomspastorer, ja alle ungdomsarbeidere, vil fortsette med mye av det vi gjør i dag. Konfirmantarbeidet går ukentlig, leirene på sommeren er et høydepunkt og presten vil fortsette å møte skoleungdommen på den årlige julegudstjenesten. (forhåpentligvis...) Kirken vil fortsatt være en tradisjonsbærer, stedet for de mange riter. Kirken vil fortsatt forette begravelser, velser, dåp og konfirmasjoner. Og det er bra. Kirken skal være der på de store dagene i livet. Men, også på de vanlige dagene. I hverdagen. De fleste av oss er ikke der for ungdommen når de virkelig trenger det. Når en på skolen har tatt selvmord, når en fjortenåring trenger et hvilested å være for en periode for

¹¹⁴ Jones, 2001: 47

hjemme er det turbulent, eller som en person som ungdommen kan snakke med om alt. Diskutere alt fra rus og sex til vennskap. Når var vi ungdomsarbeidere virkelig en del av ungdomskulturen sist? De fleste rektorene på skolene, tør ikke slippe ungdomspresten inn døra på skolen, og jeg er redd dette ikke vil forandre seg i den nærmeste tiden. De fleste vil nok si seg enig i at kirken er et godt fellesskap for unge, de har gode og trygge verdier, men med en gang kirken beveger seg ut i felten blir det skremmende. Det kan oppleves nesten fanatisk. Og det viker samfunnet unna. Holmqvists undersøkelse viser dette, at kristendommen og kristne blir respektert, så lenge de ikke blir fanatiske. Men hvis vi som kirke skal oppføre oss etter og bevege oss kun der verden vil at vi skal være (inne i en bygning, som en ressurs en kan benytte seg av etter behov), vil ikke vi nå denne generasjonen med budskapet om Jesus. For da er vi ikke der de er, og for dem. Grensen for å bli passive, er faretruende nær.

En misjonær, derimot, kommer ut til sitt felt med tankegangen og intensjonen om at han skal kantre båten. (!) For en misjonær kommer og utfordrer de gjeldende paradigmen, for å lære en ny og bedre vei. En misjonær roper ut "Snu, ikke følg dine gamle uvaner! Ikke følg verden! Se opp!" En misjonær hopper ut i kulturen med hodet først, svømmer rundt mens han observerer, lærer, og skjelner. Han våger å gå ut, han våger å svømme. En misjonær aksepterer ikke status quo.¹¹⁵

Dan Kimball sier det slik:

*"Postmodern youth ministers can by no means see themselves any longer as simply "youth workers" or "shepherds" to Christian teens at their churches. It's absolutely critical to see ourselves now as full-blown missionaries – just as if we were living in a foreign country. Such is the disparity between the modern and postmodern mindset. So we must bleed missionary blood. We must dream missionary dreams. We must pray missionary prayers."*¹¹⁶

¹¹⁵ James, 2001: 69

¹¹⁶ James, 2001: 69

4.5. Læremesteren

Jesus: "I don't like crowds"

Me: "You don't like crowds?!? What are you talking about?!"

Jesus: "I don't like crowds. Go back and read my story. Yes, I had crowds from time to time, but most of the people in them just wanted more wine, food, and power. Then – when I didn't give them what they wanted – they killed me. Nope. I don't like crowds. Besides, my best work was done one on one. You know the woman at the well, the crazy guy, the blind man, the prostitute. That's when I did my best stuff."

Me: "But...um...that isn't very efficient."

Jesus: "I know. I don't believe in efficiency."

Me: "What?!?"

Jesus: "Let me put it this way. I believe in making disciples one at a time. Very slow stuff."

Disse ordene er ikke hentet fra Bibelen. Det er et sitat av Mike Yaconelli, fra *Youthworker* i Januar 2000.¹¹⁷ Det er ikke hentet fra Bibelen, men jeg finner de der allikevel, i den store fortellingen. For her setter Yaconelli fingeren på noe ekstremt viktig, det helt sentrale. Vi har alle et sterkt ønske, om ikke til og med et begjær, etter å være effektive og oppnå suksess. Samfunnet forteller oss hver dag at vi må være effektive, oppnå mest mulig på kortest mulig tid. Profesjonelle firmaer higer etter størst mulig omsetning og produksjon, TV kanalene higer etter de største seertallene, og Henry Ford har for lengst blitt nærmest en legende etter hva han har klart å oppnå med sin bilproduksjon. Størst og mest mulig på kortest mulig tid er vårt ønske og mål. Og dette gjelder ikke bare samfunnet. Jeg vil påstå at det også, dessverre, gjelder kirken i dag. Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg har fått spørsmålet "Hvor mange var dere tilstede?".

I lang tid har ungdomsledere blitt trent opp til å nå mange, og det er bra. Og det er viktig. Det er oppdraget vårt. Men jeg er redd vi har misforstått et viktig poeng i denne prosessen. Vi har blitt sendt på flotte seminarer om det å være effektive og om å se resultater. Og vi er stolte når

¹¹⁷ Jones, 2001: 123

vi kan vise til gode resultater, som måles i antall tilstede på gudstjenester eller andre typer fellesskap. Men gode resultater og suksess for Jesus var aldri den store folkemengden. Det var når en person valgte å følge Han. Suksess er ikke i denne sammenheng noe en kan måle i et høyt antall, men i gode frukter. (jf. Joh 15). I Lukas evangeliet kan vi lese om gleden og festen over en synder som vender om, ja det står til og med at det er en større glede i himmelen over én synder som vender om, enn over nittini rettferdige som ikke trenger omvendelse.¹¹⁸ Dette vitner om en enorm glede over nye som velger å følge Jesus, og det forteller oss samtidig om et viktig fokus. Vi har, med de beste intensjoner, prøvd å effektivisere arbeidet ved hjelp av konserter, festivaler, store events og best mulig gudstjenester. Vi har prøvd å tilfredsstille folkemengden. Og det, i verste fall, uten å nå frem til den enkelte. Vi må ikke lengre være tatt av tallmagien. Vi må slutte å være så opptatt av antall tilstede, og heller være opptatt av å se de som faktisk kommer. Vi må flytte fokuset vårt fra å underholde folkemengden, til å disippelgjøre én og én. Slik som Læremesteren gjorde. Som kirke er det ikke vår oppgave å lengte etter suksess, men etter gode frukter.

4.6. Holistisk formidling

*”Mine barn, la oss elske, ikke med tomme ord, men i gjerning og sannhet.”*¹¹⁹ Dette er Johannes`ord, og det er lenge før postmodernitet og moderne modeller så dagens lys han uttaler dette. Skulle nesten tro han vet hva han snakker om. For dette er like aktuelt i dag, som da. Formidling handler om å elske, ikke kun med ord, men i gjerning og sannhet. Det handler om å gi videre gaven man har fått, og sjeldent har dette ordet fra Johannes vært mer aktuelt enn i dagens ungdomskultur.

*”Guds Ord det er vårt arvegods, det våre barn skal være. Gud, gi oss i vår grav den ros, vi holdt det høyt i ære! Det er vår hjelp i nød, vår trøst i liv og død; o Gud, hvordan det går, la dog mens verden står, det i vår ætt nedarves!”*¹²⁰ Denne salmen synges på MF ved hver semesteravslutning. Tidligere humret jeg litt for meg selv når professorer og studenter sang av full hals under denne salmen, jeg syntes det var litt komisk hvor stor vekt de la på denne

¹¹⁸ Luk 15, 7b

¹¹⁹ 1Joh 3, 18

¹²⁰ NoS 549, Grundtvig: 1817

salmen. Alle ble plutselig så høytidelige og alvorlige. Nå humrer jeg ikke lengre av den, men synger med. For jeg ser mer og mer viktigheten av innholdet i salmen. I tiden vi lever i, er Guds Ord det viktigste og mest verdifulle arven vi kan gi neste generasjon. Og det må vi ta alvorlig. I en verden full av små og store sannheter, er dette viktigere enn noen gang. Og nettopp da er det avgjørende at vi som kirke holder fast på vårt arvegods. For det er ikke et spørsmål om *hva* vi skal forkynne til de unge, men *hvordan*. Tony Jones har i sin bok ”Postmoder youth ministry” satt opp en synopse over verdier i folke-modernismen og ekvivalenten i folke-postmodernismen.¹²¹ Her får vi et innblikk i ungdomskulturen, og vi får et klart inntrykk av at unge i dag låner året til andre stemmer enn tidligere.¹²²

Modernisme	Postmodernisme
Rasjonalitet	Erfaring
Vitenskapelighet	Åndelig
Ensretting	Pluralisering
Eksklusivitet	Relativitet
Individualisme	Fellesskap
Funksjonalisme	Kreativitet
Industri	Miljø
Lokal	Global
Compartmentalized (avdelingstenkning)	Holistisk/helhetlig
Relevans	Autentisitet
Relasjonell	Relasjonell

¹²¹ Jones, 2001: 30f (oversatt til norsk av Knut Tveitereid, 2002:14)

¹²² Tveitereid, 2002: 14

Disse verdiene får konsekvenser i vår formidling til unge i dag. Og da ikke i forhold til hva vi forkynner, men hvordan.

Vi er kjent med formidlingstradisjonen som en kognitiv prosess, som noe som omfatter det intellektuelle. Kirken har fra begynnelsen formidlet viktigheten av og behovet for omvendelse. Ordet omvendelse kommer av det greske ordet ”metanoia”, som betyr å snu retning, snu tankesettet, skifte sinn. Vi har formidlet dette konkret; det handler om å skifte sinn. Tenke annerledes. Skifte fokus. Dette må vi aldri slutte å formidle som kirke, men jeg er redd vi har sett alt for konkret på dette. For det handler ikke om kun det intellektuelle. Det omhandler hele mennesket. Å vende seg til Gud og bort fra det onde, innebærer en transformasjon på det åndelige, sjelelige og kroppslige plan. Tidligere, i modernismen, handlet det å ta valget om å følge Jesus om en intellektuell omvendelse. I dag derimot, i postmodernismen, handler det om en transformasjon av hele mennesket. En helhetlig og konkret transformasjon for hele mennesket. Og dette er det nå flere innen ungdomsteologien som ser viktigheten av. Jones og Dunn, blant andre, taler om og for en holistisk evangelieformidling. Jones definerer holisme på denne måten:

Holism:

1. The Theory that living matter or reality is made up of organic or unified wholes that are greater than the simple sum of their parts.
2. [Holism is] the doctrine that only whole language or whole theories or whole belief systems really have meanings, so that the meanings of smaller units – words sentences, hypotheses, predictions, discourses, dialogues, texts, thoughts, and the like – are merely derivative.¹²³

Det er altså snakk om erfaringer, i en helhet. Alle enkeltstående deler formes og forstås i en større helhet, basert på både intellektuelle erfaringer og andre erfaringer. Jones sier også at *“Anything we know, be it scientific thought or religious belief, is not formulated in a vacuum. All knowledge is arrived at holistically via our experiences.”*¹²⁴

¹²³ James, 2001: 136

¹²⁴ James, 2001: 137

Johannes skriver i sitt første brev: ”La oss elske, ikke med tomme ord, men i gjerning og sannhet.” Mon tro om det ikke er noe av dette ungdomsteologien har oppdaget, og youht ministry-litteraturen tar på alvor? Mon tro om det ikke er en reaksjon på modernismens fokus på det intellektuelle? Det er i hvert fall ingen tvil om at Jesus aldri sa: ”Tror du, slik Skriften sier, at Jesus er Herre og Messias, og din Herre og Frelser?” Nei, Han sa til sine disipler: ”Følg meg!”. Mer holistisk enn det blir det vel ikke.¹²⁵

Kanskje vi trenger en ny måte å gi budskapet videre på. Vi kan uansett ikke bare fortelle ungdommene hva de skal tro på, og forvente at det fungerer. Vi kan heller ikke fortelle dem at Jesus er deres beste venn, og la det bli med det. Da blir det alt for lett å stille spørsmålstegn ved Jesus og troen, når kriser oppstår. Vi kan ikke komme med tomme ord. Ungdommene trenger hele sannheten. De tåler den. Vi må elske, ikke med tomme ord, men i gjerning og sannhet. Vi må gi føde til sjelen, utfordre hjernen deres, styrke følelsene deres, og gi dem hjelp og støtte i valg og retning å gå.¹²⁶ Dette tror jeg kan være en nøkkel i hvordan formidle Guds kjærlighet til unge i dag – å oppdage de kulturelle forandringene ungdommene lever i, skape gode mulighetsbetingelser for holistisk formidling, i rammen av autentiske fellesskap. Dette ligger påfallende nært slik de kristne gjorde det i begynnelsen, i den første kirke. Og kanskje nettopp det er en av hovednøklene; å gå tilbake til utgangspunktet.

Den Norske Kirkes plan for trosopplæring tar dette på alvor. De tenker holistisk, der er det fokus på holistisk læring. Professor i pedagogisk filosofi ved Universitetet i Oslo, Lars Løvlie, er imponert over kirkens trosopplæringsplan, og mener at kirken har benyttet seg av muligheten til å tenke annerledes om opplæring og oppdragelse enn det skolens læreplaner gir rom for.¹²⁷ I et intervju til kirken.no, sier Løvlie følgende:

”Planen for trosopplæring er veldig interessant fordi den legger så stor vekt på at læring handler om å delta og å dele. Planen uttrykker en anti-autoritær pedagogikk, der barna og de unge beskrives som deltakere i opplæring. De inviteres til å bidra i et fellesskap. Til forskjell fra skolen, som har fått helt andre krav på seg til målbarhet og testing av

¹²⁵ http://www.brukerveiledning.no/ressurser/artikler/hvorfor_sover_eutykus.pdf

¹²⁶ Lambert, 2004: 15

¹²⁷ <http://kirken.no/?event=showNews&FamID=102046>

kunnskaper, står kirken fritt til å utforme en plan for sin opplæring som tar barnets måte å være i verden på alvor. Denne friheten har kirken grepet på en interessant måte”. Videre sier han at ”planens forståelse av kunnskap blir dermed også viktig. Den uttrykker at kunnskap ikke bare er et anliggende for tanken og intellektet. Planen legger stor vekt på opplevelse og erfaring, på det å lære gjennom å delta i praksiser. Dette er god pedagogikk.”¹²⁸

Lars Løvlie kommer her med en interessant tolkning av trosopplæringen. For jeg opplever her at han hyller det som jeg synes kirken ikke benytter seg godt nok av. Kirken har en skatt, som verken skolen eller andre har liknende av, nemlig kirkehistorien og alle dens fortellinger. Dette er en plattform for holistisk formidling, som jeg mener at vi må benytte oss mer av. Jeg opplever ikke at vi har fullt fokus på holistisk læring, enda. Men jeg tror, og håper, at vi som kirke kan få det om ikke lang tid. Om vi setter fokus på det. Om vi tør å bevege oss i den retning. For det er en mulighet og en stor hjelp til å formidle på en måte som beveger, og som kan skape spor som gir ringvirkninger. Å tenke og å formidle holistisk gir erfaringer som skaper bevegelse, og som igjen kan skape etterfølgelse.

¹²⁸ <http://kirken.no/?event=showNews&FamID=102046>

5 Avslutning

5.1. Oppsummering

Jeg har i denne avhandlingen forsøkt å trekke noen linjer for ungdomsteologiens betydning og plassering i dagens kirkelandskap. Innledningsvis stilte jeg spørsmålet: *”Hvordan formidle Guds kjærlighet til unge i dagens kultur?”*

Dette er et stort og komplekst spørsmål, og det er vanskelig, om ikke umulig, å gi et kort og enkelt svar. Men jeg vil nå summere opp mine funn. I den første hoveddelen, i kapittel 2 om ungdomskultur og identitet, stilte jeg underspørsmålet ”hva sier kulturen i dag om kjærlighet?” Her viste jeg til ulike empiriske undersøkelser som presenterte funn innen ung tro, kultur og hverdag. Her fokuserte jeg spesielt på ungdomstiden, som er preget av rolleforvirring og søken etter identitet. I den perioden unge søker etter egen identitet, skjer det også en betydelig utvikling. Erikson er en anerkjent tysk psykolog, som har spesialisert seg på dette området. Hans utviklingspsykologi, også kjent som Eriksons psykososiale stadier, taler om en konflikt mellom identitet og rolleforvirring i ungdomsårene, og en konflikt mellom intimitet og isolasjon. Dette er talende for ungdomsårene, og er blitt utgangspunktet for uttrykket ”identitetskrise”. Puberteten er altså en tid hvor unge ønsker intimitet og tendenserer til å samle seg i ulike fellesskap, som blant annet viser seg i stammekulturer eller subkulturer. Ungdommer trekker mot fellesskap og grupperinger, men samtidig føler de seg ofte ensomme, alene, og lite elsket. Dette er konflikten de står i. Både Clark og Holmqvist sine undersøkelser viser denne ambivalente opplevelsen av egne liv hos ungdommer. De sier de er lykkelige, men er samtidig ensomme og lite tilfreds. Clark utarbeidet begrepet ”the world beneath”, som er et uttrykk for denne mørke verdenen tenåringer ofte lever i. Den amerikanske religionsforskeren Sara Savage (m.fl.) har også drevet undersøkelser på dette området, og har kalt deres funn ”en lykkelig mellomfortelling”. Det er en beskrivelse av fortellingen til vår tids unges virkelighetsoppfatning. Den store metafortellingen med et endelig mål er gått tapt, fortellingen til unge i dag handler heller om det som er her og nå, og ikke det som kommer i fremtiden. Samtidig er det ikke en individualistisk fortelling, da den er kollektiv og sosial. Derav ”mellomfortelling”. Felles for alle disse tre funnene er at ungdommene har en lykkelig virkelighetsoppfatning. Og de sier ofte høyt at de er lykkelige. Selv om de ikke alltid er overbevist om at det er sannheten.

I dette kapitlet så vi også på trekk i kulturen, og her fant vi at mange unge i dag lever med brutte relasjoner, og at kulturen er seksualisert. Det er en økt intimisering i samfunnet, og en blir tidligere enn før gjort oppmerksom på og utsatt for det seksuelle i dagens kultur. Her spiller media en stor rolle med sin påvirkningskraft og makt. Spesielt blant unge. Videre så vi på forholdet mellom kulturen og religion, og fant at det ikke er uvanlig at ungdommer i dag sier at de tror på Gud, men de vegrer seg for å praktisere sin tro, da de ikke ønsker å være ”fanatikere”. Dette er en klar utfordring for kirken i dag.

Videre så vi på den relativt nye utvikling i kulturen som omhandler interaktive fellesskap, og fellesskap via internett. Når unge har et sterkt behov for fellesskap, fører det til at de gjerne oppsøker alternative fellesskap, som facebook og andre nettfellesskap. Dette har eksplodert i løpet av de siste årene. Men selv om relasjoner og fellesskap over nettet preger dagens kultur, er jeg overbevist om at disse aldri kan erstatte menneskelig relasjoner og fellesskap. Jeg vil oppsummere dette med å si som Rønning sa i et intervju til Aftenposten om relasjoner og facebook; *Vi må lære oss (og ungdommen!) å dra ut stikkontakten. Søke stillhet og ro innimellom. Jeg foreslår en mental faste.*

Til slutt i dette kapitlet så vi at i en kultur hvor grensene sprenges, og fortellingene går tapt, blir kjærligheten det unge i dag håper på og tror på. Det er som om kjærligheten blir en religion, alt er lov under kjærlighetens banner. Men dette ser ut til å være en betinget og kortvarig kjærlighet, uten grobunn. For den finner ikke motstykke i atferd. Dette kan være med på å forklare unges vegring for å praktisere sin kristne tro, da dette ser ut til å være en tendens i kulturen generelt.

I kapittel 3 stilte jeg spørsmålene; hva sier den kristne konteksten om kjærlighet? Hva inneholder og betyr kjærlighet i en kristen kontekst? Her benyttet jeg meg av en bibelteologisk metode. Her så vi at kjærlighet i en kristen kontekst er noe ganske annet enn kjærligheten i kulturen i dag. Vi så at hovedmomentene i den bibelske kjærlighetstanke er

- 1) kjærligheten har sitt opphav i skapelsesberetningen,
- 2) Gud ønsker samfunn og fellesskap med mennesket (korsets teologi),
- 3) kjærligheten er personers enhet i pakten,
- 4) Guds kjærlighet til mennesket blir tydelig i Hans offer og frelsesverk på korset,

- 5) Det er tre ulike dimensjoner av kjærlighet; agape, eros og filia. Agape er opphavet og rammen for all ekte kjærlighet, og skiller seg dermed fra eros og filia.

I kapittel 4 tok jeg utgangspunkt i underspørsmålet; hvordan formidle et radikalt budskap til unge i dag - ekte, troverdig og til etterfølgelse? Dette er en ny utfordring for kirken, da kulturen har forandret seg mye, og er i stadig forandring. Det er også de unge, til en viss grad. Samtidig er det noen grunnleggende behov som ikke forandrer seg. Som vi har sett har unge et sterkt behov for autentiske formidlere og ledere. De har også behov for gode fellesskap, relasjoner og trygghet.

Jeg har altså sett på formidlingen i vid forstand, da jeg er overbevist om at rammen formidlingen skjer i er av avgjørende betydning. Jeg mener også at det ikke er et spørsmål hva vi skal formidle til unge i dag (vi har evangeliet om Jesus Kristus!), men hvordan vi formidler det. Og når jeg nå skal prøve å komme med en konklusjon på spørsmålet jeg stilte innledningsvis, nemlig ”hvordan formidle Guds kjærlighet til unge i dagens kultur”, har jeg ikke ett enkelt svar. Men etter å ha arbeidet med denne problemstillingen, finner jeg det avgjørende at all formidling til unge i dag skjer innenfor rammen av et fellesskap. Unge lengter etter relasjoner og fellesskap mer enn noen gang, og jeg tror at når vi som kirke bygger fellesskap, vil det skape ringvirkninger større enn hva vi kan fatte. Istedenfor å satse på store happenings og fine modeller, må vi som kirke i dagens kultur satse på fellesskap. Vi så også at om vi som formidlere våger å tale til de grunnleggende lengslene hos ungdommene, er sjansen stor for å treffe sjelene. Vi må tørre å gå i dybden i vår formidling. Her har kirken et unikt utgangspunkt og en egen skatt ulikt noen annen, som ligger i en holistisk formidling. Vi må formidle fortellinger, og ikke begreper. Og vi må formidle holistisk. Det skaper muligheter for å nå frem med evangeliet om Jesus Kristus. Jesus sa ”Følg meg!” Det handler om å gjøre disipler, om å følge Læremesteren. Formidling handler ikke om at de unge skal føle seg beveget under talen, men det handler om unge mennesker som beveger seg ut i verden som Jesu etterfølgere etter talen.¹²⁹ Og for å nå dette målet må vi som kirke se og møte ungdommen og deres kognitive, emosjonelle og sosiale behov. Og det kan vi som kirke gjøre, da vi har noe unikt i evangeliet om Jesus Kristus. Vi har en unik fortelling å gi videre. Og jeg tror nøkkelen her for å gi fortellingen om Guds kjærlighet videre, ligger i å oppdage de

¹²⁹ Lambert, 2004: 17

kulturelle forandringene ungdommene lever i, skape gode mulighetsbetingelser for holistisk formidling, i rammen av autentiske fellesskap.

5.2. Utblikk

Denne oppgaven har, som jeg innledet med, utgangspunkt i en frustrasjon hos meg som ungdomsleder. En frustrasjon og opplevelse av at vi som kirke ikke når de unge i dag med Guds kjærlighet. Dels fordi jeg har en opplevelse av at kulturen spiller i mot oss, den formidler noe ganske annet enn det kirken gjør, og dels på grunn av kirkens satsning på ungdommen. Jeg har dessverre opplevelsen av at unge alt for ofte blir nedprioritert i kirken. Det er som om det et stort, svart hull i forhold til hvem kirken når med sitt budskap. Kirken er flink på dåpssamtaler og på utdeling av 4-årsbok, vi er gode på rituelle handlinger og tradisjoner som konfirmasjoner og julegudstjenester. Vi er gode på å møte folket på de store dagene i livet. Og vi når mange eldre med ulike tilbud for dem. Men hva med fjorårets konfirmanter, og alle 17-18åringene? Hva med alle de mellom 15 og 30 år? Det frister her å sitere gutten som Holmqvist intervjuet, som nesten provoserende sa: *Det er masse gamle folk som går i kirken. Åtti prosent av folka er jo over åtti år, eller i hvert fall over søtti.*¹³⁰

Det er et faktum at de fleste tar valget om å være en kristen eller ikke før fylte 20 år, altså i ungdomsårene. Derfor er det utrolig viktig at kirken satser på ungdommen, som ikke bare er den kommende generasjonen i kirken, men som er dagens generasjon.

Jeg blir mer og mer overbevist om at fellesskap, helhetlig formidling og autentisitet er nøkkelen. Fellesskapet i samfunnet i dag svekkes mer og mer med tiden, og statistikkene viser høyere tall en noen gang i forhold til brutte relasjoner i hjemmene. Er det noe unge trenger i dag, er det fellesskap. Både mellom mennesker og mellom dem og Gud. Og det kan kirken tilby. Men det er radikalt og kontroversielt. For hvem i dagens samfunn er villig til å ofre for fellesskapet? Vi har en Læremester som sier "Følg meg!". Det å følge Ham betyr å gå ut i verden med evangeliet, men også inn i et fellesskap med Ham og medmennesker.

Lars Løvlie uttalte seg i et intervju om trosopplæringsplanen i den norske kirke. Jeg nevnte dette i kapittel 4. Han er professor i pedagogikk ved universitetet i Oslo, og dette intervjuet forbauser meg. For jeg opplever at han hyller kirken for det jeg synes kirken ikke er gode på.

¹³⁰ Holmqvist, 2007: 69

Han er imponert over kirkens holistiske formidling, og fokuset på dette i trosopplæringen. Jeg er helt enig i at vi har et godt fokus i denne trosopplæringsplanen, både for barn og unge. Det er en god plan. Men dette er dessverre, slik jeg ser det og har erfart det, langt fra virkeligheten, slik det er i dag. Men det er et godt mål å strekke seg etter. Jeg har tro på at vi som kirke en gang kommer dit at dette blir mer enn bare en plan, at det blir virkeligheten. Og da tror jeg holistisk formidling er veien å gå i formidlingen til unge i dag, i tillegg til autentisitet og ekte fellesskap. Vi må se og favne ungdommen og deres behov, så de ikke blir spist opp av kulturen. For unge i dag har gode ører, og de velger selv hvem de vil lytte til. Og hvis kulturen taler høyest og går ut for å være ekte og sann for dem, vil de unge låne øret til den istedenfor til kirken. Vi må innse at kulturen til tider jobber i mot oss, og vi må våkne opp og stå for det vi tror på. Jeg er ikke i tvil om at vi vinner kampen. For Kjærligheten er sterkest. Men uten å kjempe vinner vi aldri.

Jeg innledet med en frustrasjon, og jeg vil fortsatt la den stå der. Men samtidig, når dette er sagt, vil jeg avslutte med en tro på, og en sterk iver over, kirkens formidling til unge i dag. For etter å ha sett og erfart alt som har skjedd innen ungdomsteologien og youth ministry i den norske kirke bare i løpet av de siste årene, og ikke minst de mange menigheter som nå setter fokus på og prioriterer de unge og formidlingen av Guds kjærlighet til dem, kan jeg ikke være annet enn optimistisk og forventningsfull.

6. KILDER

- Andersen, Jorund: *Hvilken venn vi har i Jesus...* Masteroppgave. Oslo: MF, 2007
- Andersen, Leif: *Teksten og tiden. En midlertidig bog om forkyndelsen. Bind 1 og 2.* Danmark: Kolon, 2006
- Austnaberg, Hans og Mæland, Bård: *Grensesprengende. Forkynnelse for ungdom 15-18 år.* Trondheim: Tapir akademisk forlag, 2009
- Brenna, Jeanine: *Kanskje Jesus var en alien...? : en studie av ungdom og religion i dagens Oslo.* Hovedoppgave i religionshistorie - Universitetet i Oslo, 2001
- Barsnes, Hilde m.fl.: *Vil du meg noe? Forkynnelse for ungdom.* Oslo: IKO-Forlaget, 2004
- Brunstad, Paul Otto: *Ungdom og livstolkning, en studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger.* Trondheim: Tapir Forlag, 1998
- Clark, Chap og Powell, Kara E.: *Deep ministry in a shallow world: not-so-secret findings about Youth Ministry.* USA: Youth Specialties, 2006
- Clark, Chap: *Hurt. Inside the world of today's teenagers.* USA: Baker Academic, 2004
- Dalland Olav: *Metode og oppgaveskriving for studenter.* Oslo: Gyldendal akademisk, 2000
- Dean, Kenda Creasy: *Practicing passion, youth and the quest for a passionate church.* USA: Wm. B. Eerdmans Publishing Co, 2004
- Dean, Kenda Creasy, Clark, Chap og Rahn, Dave: *Starting Right, thinking theologically about youth ministry.* USA: Youth Specialties, 2001
- Erikson, Erik H.: *Identitet, ungdom og kriser.* København: Hans Reitzels Forlag A/S, 1968
- Farley, Margaret A.: *Just love. A framework for christian sexual ethics.* New York: Continuum, 2007
- Fields, Doug og Robbins, Duffy: *Speaking to teenagers. How to think about, create, & deliver effective messages.* USA: Youth Specialties, 2007
- Gripsrud, Jostein: *Mediekultur, mediesamfunn.* Oslo: Universitetsforlaget, 2002
- Hegstad, Harald, "Ekklesiologi mellom teori og praksis" i Jan-Olav Henriksen m.fl. (red), *Teologi for kirken. Festskrift til Torleiv Austad.* Oslo: Verbum, 2002,
- Henriksen, Jan-Olav: *Guds virkelighet.* Oslo: Luther Forlag, 1994

- Holmqvist, Morten: *Jeg tror jeg er lykkelig...ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster Forlag, 2007
- Jones, Tony m.fl.: *Postmodern youth ministry*. USA: Youth Specialties, 2001
- Lambert, Dan (ed.d.): *Teaching that makes a difference. How to teach for holistic impact*. USA: Youth Specialties, 2004
- Muthia, Robert A: *The priesthood of all believers in the twenty-first century : living faithfully as the whole people of God in a postmodern context*. Eugene: Picwick publ., 2009
- Mæland, Jens Olav (red.): *Konkordieboken. Den evangelisklutherske kirkes bekjennesskrifter*. Oslo: Luther Forlag, 2000
- Olsson, Birger: *Johannesbrevet. Kommentar til nya testamentet*. Stockholm: EFS-forlaget, 2008
- Ottosen, Espen(red.): *Kjærlighet i egoismens tid. Artikler om sex, kjønn og samliv*. Oslo: Lunde forlag, 2005.
- Pedersen, Willy: *Nye seksualiteter*. Oslo: Universitetsforlaget, 2005
- Prenter, Regin: *Skabelse og genløsning. Dogmatikk*. København: G. E. C. Gads Forlag, 1975
- Robbins, Duffy: *This way to youth ministry, an introduction to the adventure*. USA: Youth Specialties, 2004
- Rustan Skaar, Tove: *Tro og bekjennelse*. Oslo: Luther Forlag, 1994
- Sannes, Kjell Olav: *Troens kart – Guds landskap. Grunnlagsspørsmål i dogmatikken*. Oslo: Luther Forlag, 2008
- Savage, Sara m.fl.; *Making sense of generation Y. The world view of 15-25 year-olds*. London: Church house publishing, 2006
- Skårhøj, Rie og Østergaard, Søren(red.): *Generation Happy? : et studie i danske teenagers hverdagsliv, verdier og livstolkning*. København: Unitas, 2005
- Stinissen, Wilfrid: *Størst av alt er kjærligheten*. Bergen: Efrems Forlag, 2008
- Spicq, Ceslaus O.P: *Agape in the new testament*. London: B. Herder Book Co, 1966
- Ulstein, Jan Ove (red.); *Ungdom i rørsle 2*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag, 2004

Internett:

- http://www.brukerveiledning.no/ressurser/artikler/den_bortkomne_faderen.pdf Lest 09.01.10
- www.emo-corner.com/what-is-emo/ Lest 27.03.09
- http://no.wikipedia.org/wiki/Erik_Erikson Lest 10.12.09
- <http://www.synlighet.no/facebook/statistikk-antall-brukere/> Lest 30.11.09
- http://www.aftenposten.no/kul_und/litteratur/article3339119.ece Lest 10.01.10
- <http://www.vl.no/kristenliv/article4681948.ece> Lest 09.01.10
- <http://kirken.no/?event=showNews&FamID=102046> Lest 09.01.10
- [http://no.wikipedia.org/wiki/Autentisitet_\(kulturminnevern\)](http://no.wikipedia.org/wiki/Autentisitet_(kulturminnevern)) Lest 09.01.10